

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN (täysistunto) LAUSUNTO 2/15
16 päivänä toukokuuta 2017

Sisällys

I Lausuntopyyntö	4
II Suunniteltu sopimus	4
III Komission lausuntopyynnössään esittämät arviot	5
IV Tiivistelmä unionin tuomioistuimelle esitetystä pääasiallisista huomautuksista	6
V Unionin tuomioistuimen kannanotto	7
SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu toimivalta	8
Markkinoille pääsyä koskevat sitoumukset	9
Sijoitusten suojaa koskevat sitoumukset	13
Immateriaalioikeuksien suojaamista koskevat sitoumukset	17
Kilpailua koskevat sitoumukset	20
Kestävää kehitystä koskevat sitoumukset	21
SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimivalta	24
Liikennepalveluita koskevat sitoumukset	24
– Rautatieliikenne	25
– Maantieliikenne	25
– Sisävesiliikenteen palvelut	25
Liikenteen alan julkisia hankintoja koskevat sitoumukset	31
Muita kuin suoria sijoituksia koskevat sitoumukset	32
Toimivalta hyväksyä suunnitellun sopimuksen institutionaaliset määräykset	36
Tiedonvaihto, ilmoitukset, tarkastukset, yhteistyö, sovittelu ja päätöksentekovalta	36

Avoimuus	38
Riitojen ratkaisu	39
– Sijoittajan ja valtion välinen riitojen ratkaisu	43
– Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen	43
Vastaus lausuntopyyntöön	41

SEUT 218 artiklan 11 kohdan nojalla annettu lausunto — Euroopan unionin ja Singaporen tasavallan välinen vapaakauppasopimus — EU- ja EUT-sopimusten voimaantulon jälkeen neuvoteltu ”uuden sukupolven” sopimus — Toimivalta tehdä sopimus — SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohta — Yhteinen kauppapolitiikka — SEUT 207 artiklan 1 kohta — Tavara- ja palvelukauppa — Ulkomaiset suorat sijoitukset — Julkiset hankinnat — Teollis- ja tekijänoikeuksien kaupalliset näkökohdat — Kilpailu — Kolmansien valtioiden kanssa käytävä kauppa ja kestävä kehitys — Työntekijöiden sosiaaliturva — Ympäristönsuojelu — SEUT 207 artiklan 5 kohta — Liikennepalvelut — SEUT 3 artiklan 2 kohta — Kansainvälinen sopimus, joka voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta — Liikenteen alan palveluiden tarjoamisen vapautta koskevat unionin johdetun oikeuden säännöt — Muut kuin suorat ulkomaiset sijoitukset — SEUT 216 artikla — Jonkin perustamissopimuksissa vahvistetun tavoitteen saavuttamiseksi välttämätön sopimus — Pääomien ja maksujen vapaa liikkuvuus jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden välillä — Perussopimusten ajallinen seuraanto investointeja koskevissa asioissa — Jäsenvaltioiden ja Singaporen tasavallan välisten sijoitussopimusten korvaaminen — Sopimuksen institutionaaliset määräykset — Sijoittajan ja valtion välisten riitojen ratkaisu — Sopimuksen osapuolten välisten riitojen ratkaisu

Lausuntomenettelyssä 2/15,

jossa on kyse SEUT 218 artiklan 11 kohtaan perustuvasta lausuntopyynnöstä, jonka Euroopan komissio on esittänyt 10.7.2015,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (täysistunto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti A. Tizzano, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič (esittelevä tuomari), L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal, M. Vilaras ja E. Regan sekä tuomarit A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, D. Šváby, E. Jarašiūnas, C.G. Fernlund, C. Vajda, F. Biltgen, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12. ja 13.9.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Euroopan komissio, asiamiehinnään U. Wölker, B. De Meester, R. Vidal-Puig ja M. Kocjan,

— Belgian hallitus, asiamiehinnään J. Van Holm ja C. Pochet,

- Bulgarian hallitus, asiamiehinään E. Petranova ja L. Zaharieva,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, E. Ruffer ja M. Hedvábná,
- Tanskan hallitus, asiamiehinään C. Thorning ja N. Lyshøj,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, B. Beutler ja K. Stranz,
- Irlanti, asiamiehinään E. Creedon ja J. Quaney, avustajanaan S. Kingston, BL,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään G. Karipsiadis, K. Boskovits ja S. Chala,
- Espanjan hallitus, asiamiehinään S. Centeno Huerta ja M. Sampol Pucurull,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues, D. Colas, F. Fize ja D. Segoin,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan S. Fiorentino ja C. Colelli, avvocati dello Stato,
- Kyproksen hallitus, asiamiehinään E. Zachariadou ja E. Symeonidou, avustajanaan I. Roussou, dikigoros,
- Latvian hallitus, asiamiehinään I. Kalniņš ja D. Pelše,
- Liettuan hallitus, asiamiehinään D. Kriauciūnas ja R. Dzikovič,
- Luxemburgin hallitus, asiamiehenään A. Germeaux, avustajanaan P. Kinsch, avocat,
- Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér, G. Koós, M. Bóra ja M. M. Tátrai,
- Maltan hallitus, asiamiehinään A. Buhagiar ja J. Ciantar,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman, M. Gijzen, C. Schillemans ja J. Langer,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään C. Pesendorfer ja M. Klamert,
- Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna ja A. Miłkowska,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja J. P. Salgado,
- Romanian hallitus, asiamiehinään R.-H. Radu, R.-M. Mangu, A. Voicu ja E. Gane,
- Slovenian hallitus, asiamiehenään A. Grum,
- Slovakian hallitus, asiamiehenään M. Kianička,
- Suomen hallitus, asiamiehenään J. Heliskoski,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään M. Holt, avustajinaan D. Beard, QC, ja G. Facenna, barrister,
- Euroopan parlamentti, asiamiehinään R. Passos, A. Neergaard, A. Auersperger Matić ja J. Etienne,
- Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään S. Boelaert, R. Wiemann ja B. Driessen,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.12.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

lausunnon

I Lausuntopyyntö

- 1 Euroopan komissio on esittänyt unionin tuomioistuimelle seuraavan lausuntopyynnön:
”Onko unionilla tarvittava toimivalta allekirjoittaa ja tehdä Singaporen tasavallan kanssa vapaakauppasopimus? Tarkemmin sanoen,
 - mitkä sopimuksen määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan?
 - mitkä sopimuksen määräykset kuuluvat unionin jaettuun toimivaltaan?
 - onko sopimuksessa määräyksiä, jotka kuuluvat jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan?”
- 2 Komissio on liittänyt pyyntöönsä ehdotetun vapaakauppasopimuksen tekstin, sellaisena kuin se oli 10.7.2015, jolloin tämä pyyntö toimitettiin unionin tuomioistuimeen.

II Suunniteltu sopimus

- 3 Komissio esitti 8.12.2006 Euroopan yhteisöjen neuvostolle suosituksen neuvottelujen aloittamisen sallimisesta vapaakauppasopimuksen tekemiseksi Kaakkois-Aasian valtioiden liiton (ASEAN) jäsenvaltioiden kanssa. Neuvosto hyväksyi tämän suosituksen.
- 4 Neuvoston neuvotteluita varten täten antamassa valtuutuksessa todettiin, että mikäli sopimukseen ei ollut mahdollista päästä yhteisesti kaikkien ASEAN-maiden kanssa, neuvosto voisi valtuuttaa komission käymään kahdenvälisiä neuvotteluita.
- 5 Neuvosto myönsi näin ollen 22.12.2009 komissiolle valtuutuksen kahdenvälisiin neuvotteluihin Singaporen tasavallan kanssa.
- 6 Neuvottelut tämän kolmannen valtion kanssa alkoivat vuoden 2010 maaliskuussa, ja niissä kuultiin kauppapoliittista komiteaa, joka toimi neuvoston SEUT 207 artiklan 3 kohdan ja 218 artiklan 4 kohdan mukaisesti nimeämänä erityiskomiteana.
- 7 Komissio osoitti vuoden 2011 helmikuussa neuvostolle suosituksen, jotta tämä muuttaisi neuvotteluohjeita lisätäkseen niihin sijoitusten suojan. Vuoden 2011 syyskuussa neuvosto päätti täydentää näitä ohjeita tältä osin.
- 8 Neuvottelut saatettiin päätökseen vuoden 2012 joulukuussa kaikkien lukujen osalta lukuun ottamatta niitä, jotka koskevat sijoitusten suojaa. Tätä viimeksi mainittua lukua koskevat neuvottelut päättyivät vuoden 2014 lokakuussa.
- 9 Komissio ilmoitti kauppapoliittiselle komitealle 26.6.2015, että suunniteltu sopimus oli parafoitu.

10 Suunnitellussa sopimuksessa on 17 lukua:

- ensimmäisessä luvussa esitetään sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet sekä yleisesti sovellettavia määritelmiä
- toisessa luvussa määrätään tavaroiden tuonnista ja viennistä
- kolmannessa luvussa on kyse polkumyynnin vastaisista toimenpiteistä, tasoitustoimenpiteistä ja suojoitoimenpiteistä
- neljännessä ja viidennessä luvussa määrätään teknisistä määräyksistä ja standardeista sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimista johtuvista tullien ulkopuolisista tavarakaupan esteistä
- kuudenteen lukuun sisältyy tulliasioita koskevia määräyksiä
- seitsemännessä luvussa määrätään tullien ulkopuolisista kaupan ja investointien esteistä uusiutuvan energian tuotannon alalla
- kahdeksannessa luvussa on kyse palveluista, sijoittautumisesta ja sähköisestä kaupasta
- yhdeksännessä luvussa on kyse sijoituksista
- kymmenennessä luvussa määrätään julkisista hankinnoista
- yhdennessätoista luvussa on kyse teollis- ja tekijänoikeuksista
- kahdennessätoista luvussa on kyse kilpailusta
- kolmannessatoista luvussa määrätään kaupasta ja kestävästä kehityksestä
- neljännessätoista luvussa määrätään muiden lukujen soveltamisalaan kuuluviin asioihin sovellettavista avoimuussäännöistä
- viidennessätoista ja kuudennessatoista luvussa otetaan käyttöön riitojen ratkaisumenettely ja sovittelujärjestelmä ja
- seitsemännessätoista luvussa perustetaan kauppakomitea ja useita erityiskomiteoita. Siihen sisältyy myös yleisiä määräyksiä ja loppumääräyksiä.

11 Koska kauppapoliittisen komitean kuulemisten yhteydessä tuli esiin eriäviä näkökantoja aiotun sopimuksen tekemistä koskevasta unionin toimivallan luonteesta, komissio päätti esittää nyt käsiteltävänä olevan lausuntopyynnön.

III Komission lausuntopyynnössään esittämät arviot

12 Komissio katsoo, että Euroopan unionilla on yksinomainen toimivalta allekirjoittaa ja tehdä suunniteltu sopimus.

13 Se väittää ensin, että kaikki tämän sopimuksen määräykset, lukuun ottamatta niitä, jotka koskevat rajatylittäviä liikennepalveluja ja muita kuin suoria ulkomaisia sijoituksia, kuuluvat unionin yhteiseen kauppapolitiikkaan, sellaisena kuin se on määritelty SEUT 207 artiklan 1 kohdassa, ja näin ollen unionin yksinomaiseen toimivaltaan SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla.

- 14 Komissio väittää seuraavaksi, että rajatylittävät liikennepalvelut kuuluvat SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan, kun otetaan huomioon tällä alalla voimassa olevat unionin johdetun oikeuden säännöt.
- 15 Komissio viittaa tältä osin muun muassa seuraaviin säädöksiin:
- palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliikenteeseen 22.12.1986 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 4055/86 (EYVL 1986, L 378, s. 1);
 - maantieliikenteen harjoittajan ammatin harjoittamisen edellytyksiä koskevista yhteisistä säännöistä ja neuvoston direktiivin 96/26/EY kumoamisesta 21.10.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1071/2009 (EUVL 2009, L 300, s. 51);
 - maanteiden kansainvälisen tavaraliikenteen markkinoille pääsyä koskevista yhteisistä säännöistä 21.10.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1072/2009 (EUVL 2009, L 300, s. 72);
 - kansainvälisen linja-autoliikenteen markkinoille pääsyä koskevista yhteisistä säännöistä ja asetuksen (EY) N:o 561/2006 muuttamisesta 21.10.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1073/2009 (EUVL 2009, L 300, s. 88);
 - yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta 21.11.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/34/EU (EUVL 2012, L 343, s. 32).
- 16 Lopuksi komissio katsoo, että siltä osin kuin suunniteltu sopimus koskee muita kuin suoria ulkomaisia sijoituksia, unionilla on myös SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen toimivalta niiden päällekkäisyyksien vuoksi, joita on yhtäältä tämän sopimuksen näitä sijoituksia koskevien sitoumusten ja toisaalta SEUT 63 artiklassa mainitun jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden välisten pääomanliikkeiden ja maksujen rajoitusten kiellon välillä.

IV Tiivistelmä unionin tuomioistuimelle esitetyistä pääasiallisista huomautuksista

- 17 Euroopan parlamentti korostaa, että suunniteltu sopimus on yksi ensimmäisiä ”uuden sukupolven” kahdenvälisiä vapaakauppasopimuksia eli se on kauppasopimus, joka sisältää tullien pienentämistä ja tullien ulkopuolisten tavara- ja palvelukaupan esteiden vähentämistä koskevien perinteisten määräysten lisäksi kauppaan liittyviä erilaisia asioita, kuten teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamista, sijoituksia, julkisia hankintoja, kilpailua ja kestävästä kehityksestä, koskevia määräyksiä.
- 18 Kun otetaan huomioon yleisesti unionin ulkoista toimintaa ja erityisesti yhteistä kauppapolitiikkaa koskevien EU- ja EUT-sopimusten määräysten sanamuoto, parlamentti ilmoittaa olevansa samalla kannalla komission kanssa ja katsoo tämän viimeksi mainitun tavoin, että suunniteltu sopimus kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 19 Neuvosto ja kaikki unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot sitä vastoin katsovat, että tietyt suunnitellun sopimuksen määräykset eivät kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Sopimuksella on niiden mukaan ”sekasopimuksen” ominaisuuksia.
- 20 Suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun liikennettä koskevat määräykset kuuluvat niiden mukaan yhteiseen liikennepolitiikkaan. Toisin kuin komissio ja parlamentti katsovat, suurin osa näistä määräyksistä on sellaisia, etteivät ne ole omiaan ”vaikuttamaan yhteisiin sääntöihin tai muuttamaan

niiden ulottuvuutta” SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Ne eivät siis kuulu EUT-sopimuksen tässä määräyksessä tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan vaan SEUT 4 artiklan 2 kohdan g alakohdan nojalla unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

- 21 Siltä osin kuin edelleen on kyse sopimuksen kahdeksannesta luvusta Irlanti viittaa Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehtyyn pöytäkirjaan N:o 21, joka on EU- ja EUT-sopimusten liitteenä. Irlannin mukaan kyseisellä luvulla on vaikutuksia tähän pöytäkirjaan.
- 22 Ympäristönsuojelua, sosiaaliturvaa sekä teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa koskevat määräykset, jotka ovat suunnitellun sopimuksen 7, 11 ja 13 luvussa, kuuluvat neuvoston ja unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneiden jäsenvaltioiden mukaan unionille ja jäsenvaltioille näillä aloilla kuuluvaan jaettuun toimivaltaan. Niiden mukaan näillä määräyksillä ei ole erityistä yhteyttä kansainväliseen kauppaan. Kyseisissä luvuissa tehty viittaus kansainvälisiin yleissopimuksiin, jotka eivät suoraan liity kauppaan, on osoituksena tästä.
- 23 Suunniteltu sopimus sisältää niiden mukaan lisäksi määräyksiä, jotka kuuluvat jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan.
- 24 Täten on muun muassa tämän sopimuksen neljännen luvun niiden määräysten osalta, joissa vahvistetaan avoimuussäännöt, ja sopimuksen yhdeksännen luvun määräysten osalta, siltä osin kuin niissä on kyse muista kuin suorista ulkomaisista sijoituksista.
- 25 Neuvosto ja unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot huomauttavat tältä osin, että EUT-sopimuksessa ei myönnetä unionille minkäänlaista toimivaltaa sellaisia sijoituksia koskevalla alalla, jotka eivät ole ”suoria sijoituksia”. Ne lisäävät, että – toisin kuin komissio väittää – SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut ”yhteiset säännöt” eivät voi muodostua SEUT 63 artiklan kaltaisista unionin primaarioikeuden säännöistä. Komission perustelut eivät niiden mukaan ole unionin ulkoista implisiittistä toimivaltaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisia.
- 26 Neuvosto viittaa niiden perusteluidensa tueksi, jotka koskevat unionin yksinomaisen toimivallan puuttumista suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun osalta, tiettyihin kyseisen luvun määräyksiin, jotka sen mukaan kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan, kuten määräyksiin, jotka koskevat yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta ja muita yleisiä intressejä, verotusta, korvauksia, jotka maksetaan sellaisessa tapauksessa, jossa asevoimat ovat tuhonneet sijoituksia, varojensiirron vapautta koskevia poikkeuksia, jotka perustuvat rikoksia, sosiaaliturvaa ja eläkkeitä koskeviin lakeihin, pakkolunastuksia ja sitä, että suunnitellulla sopimuksella korvataan jäsenvaltioiden ja Singaporen tasavallan kahdenväliset sijoitussopimukset.
- 27 Neuvosto ja tietyt unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot huomauttavat lisäksi, että suunnitellun sopimuksen yhdeksäs luku koskee vain sijoitusten suojaamista eikä niiden hyväksymistä. Tämän seurauksena on niiden mukaan se, että vaikka tässä luvussa on kyse ulkomaisista suorista sijoituksista, unioni ei voi yksin hyväksyä sitä. Koska sijoitusten suojaamisella ei ole erityistä yhteyttä kansainväliseen kauppaan, se ei liity yhteiseen kauppapolitiikkaan.

V Unionin tuomioistuimen kannanotto

- 28 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 196 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti (ks. mm. lausunto 1/03 (Uusi Luganon yleissopimus), 7.2.2006, EU:C:2006:81, 112 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) SEUT 218 artiklan 11 kohdan nojalla esitetty lausuntopyyntö voi koskea sekä suunnitellun sopimuksen yhteensopivuutta perussopimusten määräysten kanssa että unionin tai sen jonkin toimielimen toimivaltaa kyseisen sopimuksen tekemiseen.

- 29 Nyt käsiteltävä lausuntopyyntö koskee kysymystä siitä, voiko unioni allekirjoittaa ja tehdä suunnitellun sopimuksen yksin vai onko sitä vastoin sekä unionin että jokaisen sen jäsenvaltion allekirjoitettava ja tehtävä se (ns. sekasopimus).
- 30 Näin ollen tämä unionin tuomioistuimen lausunto koskee vain suunnitellun sopimuksen allekirjoittamista ja tekemistä koskevan unionin toimivallan luonnetta. Lausunnolla ei vaikuteta ennalta kysymykseen siitä, ovatko tämän sopimuksen määräykset sisällöltään yhteensopivia unionin oikeuden kanssa.
- 31 Tämän alustavan täsmennyksen jälkeen on tarkasteltava, kuuluvatko suunnitellun sopimuksen määräykset unionin yksinomaiseen toimivaltaan, unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan vai jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan.
- 32 Kun otetaan huomioon suunnitellun sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet, jotka sopimuksen 1.1 ja 1.2 artiklan mukaan ovat ”vapaakauppa-alu[een perustaminen]” ja ”kaupan ja investointien vapauttaminen ja helpottaminen osapuolten välillä”, on heti aluksi tarkasteltava, missä määrin sopimuksen määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, johon viitataan SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa, joka koskee yhteistä kauppapolitiikkaa.

SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu toimivalta

- 33 SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti unionilla on yksinomainen toimivalta yhteisen kauppapolitiikan alalla.
- 34 SEUT 207 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan tämä politiikka ”perustuu yhtenäisiin periaatteisiin etenkin tullien muuttamisessa, tulli- ja kauppasopimusten tekemisessä tavara- ja palvelukaupan alalla, sekä teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisten näkökohtien alalla, ulkomaisten suorien sijoitusten osalta, vapauttamista koskevien toimenpiteiden yhtenäistämisessä, vientipolitiikassa sekä kauppaa suojaavissa toimenpiteissä, kuten polkumyynti- ja tukipalkkiotapauksissa toteutettavissa toimenpiteissä. Yhteistä kauppapolitiikkaa harjoitetaan unionin ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti”.
- 35 Tästä määräyksestä ja erityisesti sen toisesta virkkeestä, jonka mukaan yhteinen kauppapolitiikka on osa ”unionin ulkoista toimintaa”, seuraa, että tämä politiikka koskee kauppaa kolmansien valtioiden kanssa (tuomio 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 50 kohta ja tuomio 22.10.2013, komissio v. neuvosto, C-137/12, EU:C:2013:675, 56 kohta).
- 36 Tältä osin oikeuskäytännössä katsotaan vakiintuneesti, ettei pelkästään se, että unionin tekemän sopimuksen kaltaisella toimella voi olla tiettyjä vaikutuksia kauppaan yhden tai usean kolmannen valtion kanssa, riitä sen toteamiseksi, että kyseinen toimi on luokiteltava yhteisen kauppapolitiikan alaan kuuluvien toimien luokkaan. Unionin toimi kuuluu sen sijaan tämän politiikan alaan siinä tapauksessa, että se koskee erityisesti tällaista kauppaa, koska sillä pyritään olennaisesti kaupan edistämiseen, helpottamiseen tai sääntelyyn ja sillä on suoria ja välittömiä vaikutuksia kauppaan (ks. mm. tuomio 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 51 kohta ja tuomio 22.10.2013, komissio v. neuvosto, C-137/12, EU:C:2013:675, 57 kohta ja lausunto 3/15 (Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, 61 kohta).
- 37 Näin ollen vain ne suunnitellun sopimuksen osat, joilla on edellä mainitulla tavalla erityinen yhteys unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan, kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan.
- 38 On siis tarkistettava, pyritäänkö kyseiseen sopimukseen sisältyvillä sitoumuksilla edistämään, helpottamaan tai sääntelemään tätä kauppaa ja onko niillä suoria ja välittömiä vaikutuksia siihen.

- 39 Suunniteltuun sopimukseen sisältyvät sitoumukset liittyvät ensimmäiseksi markkinoille pääsyyn, toiseksi sijoitusten suojaan, kolmanneksi teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemiseen, neljänneksi kilpailuun ja viidenneksi kestäväan kehitykseen.

Markkinoille pääsyä koskevat sitoumukset

- 40 Suunnitellun sopimuksen toisessa luvussa, jonka otsikko on ”Tavaroiden kansallinen kohtelu ja markkinoille pääsy”, määrätään, että kumpikin osapuoli myöntää syrjimättömän kohtelun toisen osapuolen tavaroille ja pienentää tai poistaa tämän luvun liitteenä olevien erityissitoumusten mukaisesti tuontiin ja vientiin liittyviä tullejaan. Siinä määrätään myös, että kumpikin osapuoli pidättäytyy ottamasta käyttöön tai ylläpitämästä tavaroiden tuontiin ja vientiin sovellettavia rajoituksia, jotka ovat muita kuin tariffitoimenpiteitä.
- 41 Tämä luku sisältää näin ollen SEUT 270 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tulli- ja kauppasitoumuksia tavarakaupan alalla. Se kuuluu näin ollen SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 42 Suunnitellun sopimuksen kolmannessa luvussa, jonka otsikko on ”Kaupan suojakeinot”, täsmennetään menettelytavat, joiden avulla kumpikin osapuoli voi, kun Maailman kauppajärjestön (WTO) säännöistä johtuvat vaatimukset täyttyvät, toteuttaa toisesta osapuolesta tapahtuvaa tuontia koskevia polkumyynnin vastaisia ja tasoitustoimenpiteitä.
- 43 Tässä luvussa on siis kyse SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista kauppaa suojaavista toimenpiteistä. Se kuuluu siis myös SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 44 Suunnitellun sopimuksen neljännessä ja viidennessä luvussa, joiden otsikot ovat ”Kaupan tekniset esteet” ja ”Terveys- ja kasvinsuojelutoimet”, vahvistetaan sääntöjä, joiden avulla kumpikin osapuoli voi soveltaa teknisiä standardejaan ja terveysuojelustandardejaan WTO:n sääntöjen mukaisesti ja joilla pyritään vähentämään mahdollisimman laajasti niistä johtuvia tavarakaupan esteitä osapuolten välillä. Näistä luvuista seuraa erityisesti, että yhtäältä osapuolen viemien tavaroiden on vastattava niiden maahantuontia harjoittavan osapuolen sääntöjä ja toisaalta tämän viimeksi mainitun maahantuomiin tavaroihin ei voida soveltaa sääntöjä, jotka ovat syrjiviä tai suhteettomia niihin sääntöihin nähden, joita sovelletaan sen omiin tavaroihin.
- 45 Neljännen ja viidennen luvun erityinen tavoite on siis helpottaa tavarakauppaa unionin ja Singaporen tasavallan välillä. Lisäksi niissä olevilla määräyksillä ja niihin liitetyillä erityissitoumuksilla kevennetään huomattavasti näiden tavaroiden maahantuontiin liittyviä vaatimuksia, ja ne ovat näin ollen omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi kansainväliseen kauppaan. Näin ollen mainituilla luvuilla täytetään tämän lausunnon 36 kohdassa mainitut edellytykset, ja ne kuuluvat SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 46 Suunnitellun sopimuksen kuudennessa luvussa, jonka otsikko on ”Tullimenettelyjen ja kaupan helpottaminen”, määrätään, että kummankin osapuolen tulliasioita koskevan lainsäädännön on oltava syrjimätöntä ja että näiden tavaroiden tuonnin tai viennin yhteydessä tarjotuista palveluista määrätyt maksut ja palkkiot on rajattu määrältään näiden palveluiden likimääräisiin kustannuksiin. Lisäksi siinä asetetaan osapuolille velvollisuus yksinkertaistaa, mieluiten yhden palvelupisteen järjestelmän avulla, vaatimuksia ja muodollisuuksia, jotka liittyvät tavaroiden luovutukseen, tulliselvitykseen, uudelleenlastaukseen ja kauttakulkuun. Siinä edellytetään myös, että tarjotaan mahdollisuus saapumista edeltävään käsittelyyn ja ennakkopäätöksiin.
- 47 Tämän luvun ensisijainen tavoite on siis säännellä ja helpottaa osapuolten välistä tavarakauppaa.

- 48 Sen suora ja välitön vaikutus on, että tavaroiden kaupasta unionin ja Singaporen tasavallan välillä tulee sujuvampaa ja kustannustehokkaampaa. Se täyttää näin ollen tämän lausunnon 36 kohdassa mainitut edellytykset ja kuuluu siis SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 49 Suunnitellun sopimuksen toisesta kuudenteen luku koskevat unionin ja Singaporen tasavallan välistä tavarakauppaa, kun taas osapuolten välistä palvelukauppaa puolestaan säännellään sopimuksen kahdeksannessa luvussa.
- 50 Tähän kahdeksanteen lukuun, jonka otsikko on ”Palvelukauppa, sijoittautuminen ja sähköinen kauppa”, sisältyvät osapuolten sitoumukset siihen, että ne vähentävät toisen osapuolen taloudellisten toimijoiden hyväksi rajatylittävän palvelujen tarjoamisen, sijoittautumisen ja luonnollisten henkilöiden väliaikaisen oleskelun esteitä.
- 51 Tämän luvun soveltamisalasta on suljettu pois kansalaisuus, vakituinen asuminen tai työskentely ja yleisesti työmarkkinoille pääsy, mutta siinä asetetaan molemmille osapuolille velvollisuus myöntää toisen osapuolen palveluille, sijoittautumiselle ja yrittäjille vähintään yhtä edullinen kohtelu kuin kotimaisille samankaltaisille palveluille, sijoittautumiselle ja yrittäjille, ottaen huomioon sopimuksen erityissitoumusten luettelossa täsmennetyt menettelytavat ja rajoitukset, jollei sopimuksessa määrätystä yleisistä poikkeuksista muuta johdu.
- 52 Tästä seuraa, että suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun ensisijainen tarkoitus on avata tietyssä määrin Singaporen markkinoita unionin palveluiden tarjoajille ja päinvastoin. Sen tavoite on siis edistää, helpottaa tai säännellä kauppaa.
- 53 Tähän lukuun sisältyvät markkinoille pääsyä koskevat sitoumukset ovat lisäksi omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi unionin ja Singaporen tasavallan väliseen palvelukauppaan. Kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 204 ja 205 kohdassa, tämä toteamus koskee, toisin kuin eräät unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot ovat väittäneet, kaikkia kyseisen luvun artikloja, mukaan lukien niitä, jotka koskevat rahoituspalveluja ja ammattipätevyyksien vastavuoroista tunnustamista.
- 54 Kuten unionin tuomioistuin on jo katsonut, neljä palvelujen tarjoamisen toimitusmuotoa, jotka vastaavat WTO:n käyttämää luokitusta, eli palvelun tarjoaminen WTO:n jäsenen alueelta toisen jäsenen alueelle (toimitusmuoto 1), palvelun tarjoaminen jäsenen alueella toisen jäsenen palvelun kuluttajalle (toimitusmuoto 2), palvelun tarjoaminen jäsenen palvelujen tarjoajan toimesta toisen jäsenen alueella tapahtuvan kaupallisen läsnäolon välityksellä (toimitusmuoto 3) ja palvelun tarjoaminen jäsenen palvelujen tarjoajan toimesta toisen jäsenen alueella tapahtuvan jäsenen luonnollisten henkilöiden läsnäolon välityksellä (toimitusmuoto 4), kuuluvat kaikki yhteiseen kauppapolitiikkaan (lausunto 1/08 (Sopimukset GATS-sopimuksen yhteydessä annettujen erityissitoumusten listojen muuttamisesta), 30.11.2009, EU:C:2009:739, 4, 118 ja 119 kohta). Tätä tulkintaa, joka tehtiin tarkasteltaessa Euroopan yhteisön toimivaltaa osallistua EY 133 artiklassa tarkoitettujen sopimusten tekemiseen ja joka näin ollen koski tässä EY:n perustamissopimuksen määräyksessä olevaa palvelujen (ts. palvelujen vaihdannan) käsitettä, voidaan soveltaa SEUT 207 artiklan 1 kohdassa mainittuun ”palvelukaupan” käsitteeseen, joka on sisällöltään sama.
- 55 Näissä olosuhteissa ei ole aiheellista erotella suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun määräyksiä, jotka koskevat rajatylittävää palvelujen tarjoamista (WTO:n käyttämässä palveluiden tarjoamisen tyypittelyssä tarkoitettua ”toimitusmuodon 1” ja ”toimitusmuodon 2” palvelut), tämän saman luvun määräyksistä, jotka koskevat palveluiden tarjoamista sijoittautumisen (”toimitusmuodon 3” palvelut) tai luonnollisten henkilöiden läsnäolon välityksellä (”toimitusmuodon 4” palvelut).
- 56 Edellä todetusta huolimatta unionin toimivalta hyväksyä suunnitellun sopimuksen kahdeksas luku ei voi kuulua vain SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohtaan.

- 57 Tässä luvussa nimittäin käsitellään muun muassa liikennepalveluiden tarjoamista. Tämä ala on suljettu pois yhteisestä kauppapolitiikasta SEUT 207 artiklan 5 kohdassa, jonka sanamuodon mukaan ”liikenteen alan kansainvälisten sopimusten” neuvottelemisen ja tekeminen kuuluvat ”[EUT-sopimuksen] kolmannen osan VI osaston –” määräysten soveltamisalaan. Tässä osastossa määrätään yhteisestä liikennepolitiikasta.
- 58 Oikeuskäytännössä on todettu EY 133 artiklan 6 kohdan kolmannen alakohdan tulkinnasta, että tämän määräyksen tarkoituksena on liikennepalvelujen kansainvälisen kaupan osalta pysyttää unionin sisäinen toimivalta, jota käytetään antamalla yksipuolisesti unionin sääntöjä, ja unionin ulkoinen toimivalta, jota käytetään tekemällä kansainvälisiä sopimuksia, lähtökohtaisesti keskenään samansuuntaisina ja että kumpikin toimivalta kuuluu, kuten ennenkin, erityisesti yhteistä liikennepolitiikkaa koskevan perustamissopimuksen osaston soveltamisalaan (lausunto 1/08 (Sopimukset GATS-sopimuksen yhteydessä annettujen erityissitoumusten listojen muuttamisesta), 30.11.2009, EU:C:2009:739, 164 kohta).
- 59 SEUT 207 artiklan 5 kohta vastaa olennaisesti EY 133 artiklan 6 kohdan kolmatta alakohtaa. Lisäksi EUT-sopimuksesta tai sen laatimiseen, systematiikkaan tai tarkoitukseen liittyvistä seikoista ei käy ilmi, että sen laatijoilla olisi ollut aikomus muuttaa unionin ja jäsenvaltioiden toimivallan jakoa sellaisten kansainvälisten sopimusten neuvottelemisen ja tekemisen osalta, jotka koskevat kauppaa liikenteen alalla.
- 60 Komission kanta, jonka mukaan liikenteen ala ei jää SEUT 207 artiklan 5 kohdan mukaisesti yhteisen kauppapolitiikan ulkopuolelle pelkästään rajatylittävien palveluiden eli toimitusmuotojen 1 ja 2 palveluiden tarjoamisen osalta, on perusteeton. Tällainen kanta on nimittäin ristiriidassa tämän määräyksen sanamuodon kanssa, sillä siinä tästä politiikasta suljetaan pois kaikki ”liikenteen alan kansainväliset sopimukset”.
- 61 Kun otetaan huomioon SEUT 207 artiklan 5 kohdan soveltamisala, seuraavaksi on ratkaistava, mitkä suunnitellun sopimuksen kahdeksanteen lukuun kuuluvat sitoumukset jäävät kyseisen määräyksen mukaisesti yhteisen kauppapolitiikan ulkopuolelle. Tätä varten on otettava huomioon oikeuskäytäntö, jonka mukaan ”liikenteen alan” palveluiden käsitteeseen kuuluvat paitsi kuljetuspalvelut sellaisinaan, mutta myös muut palvelut edellyttäen kuitenkin, että ne liittyvät luonnostaan fyysiseen toimeen, jolla henkilöitä tai tavaroita siirretään paikasta toiseen kuljetusvälineen avulla (ks. vastaavasti tuomio 15.10.2015, Grupo Itevelesa ym., C-168/14, EU:C:2015:685, 45 ja 46 kohta).
- 62 Käsiteltävässä asiassa palvelut, jotka käsittävät henkilöiden tai tavaroiden siirtämistä paikasta toiseen, luetellaan suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun liitteinä olevissa lisäyksissä 8-A-1 ja 8-B-1 olevassa 11 kohdassa sekä lisäyksissä 8-A-2 ja 8-A-3 olevassa 16 kohdassa. Ne liittyvät kansainväliseen meriliikenteeseen, rautatieliikenteeseen, maantieliikenteeseen ja sisävesiliikenteeseen; sopimuksessa ei sitä vastoin viitata kansallisiin ja kansainvälisiin lentoliikennepalveluihin, kuten sen 8.3 artiklan c alakohdassa ja 8.9 artiklan e alakohdassa todetaan.
- 63 Meriliikenteeseen, rautatieliikenteeseen, maantieliikenteeseen ja sisävesiliikenteeseen luonnostaan liittyvät palvelut luetellaan lisäyksessä 8-A-1 olevassa 12 kohdassa, lisäyksissä 8-A-2 ja 8-A-3 olevassa 17 kohdassa sekä lisäyksessä 8-B-1 olevassa 11 kohdassa.
- 64 Niinpä ”ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä”, ”lentoliikennepalvelujen myynti ja markkinointi” ja ”tietokonepohjaisen paikanvarausjärjestelmän palvelut” mainitaan suunnitellun sopimuksen 8.3 ja 8.9 artiklassa palveluina, jotka – toisin kuin lentoliikennepalvelut sellaisinaan – kuuluvat tämän sopimuksen kahdeksannen luvun soveltamisalaan.
- 65 Tämän luvun liitteissä olevissa lisäyksissä näitä ilma-alusten korjaus- ja huoltopalveluita sekä lentoliikennepalvelujen varaus- ja myyntipalveluita ei mainita kohdissa, joissa luetellaan liikenteen alan liitännäispalvelut, vaan ne luokitellaan tämän alan ulkopuoliseksi ”kaupallisiksi palveluiksi”.

- 66 Tältä osin on todettava, että ”ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä” tai lentoliikennepalveluiden myynti-, markkinointi- tai varauspalvelut eivät liity luonnostaan liikennepalveluihin tämän lausunnon 61 kohdassa muistutetussa oikeuskäytännössä täsmennetyllä tavalla riippumatta siitä, tarjoavatko niitä matkatoimistot tai muut kaupalliset palveluntarjoajat.
- 67 Ensimmäiseksi ilma-alusten korjaus- ja huoltopalveluilla, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä, on nimittäin parhaimmillaan vain kaukainen yhteys toimintaan, jossa henkilöitä tai tavaroita siirretään paikasta toiseen. Toiseksi lentoliikennepalveluiden myynti-, markkinointi- tai varauspalveluiden osalta palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/123/EY (EUVL 2006, L 376, s. 36) 33 perustelukappaleesta käy ilmi, että tämän direktiivin, jonka oikeusperusta on EY 47 artiklan 2 kohta ja EY 55 artikla, soveltamisalaan kuuluvat palvelut kattavat myös matkatoimistot, jotka ovat näiden palveluiden pääasiallisia edistäjiä.
- 68 Koska ”ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä”, ”lentoliikennepalvelujen myynti ja markkinointi” ja ”tietokonepohjaisen paikanvarausjärjestelmän palvelut” eivät näin ollen kuulu SEUT 207 artiklan 5 kohdan soveltamisalaan, ne kuuluvat tämän artiklan 1 kohdassa mainittuihin palveluihin.
- 69 Tämän lausunnon 50–68 kohdasta käy ilmi, että suunnitellun sopimuksen kahdeksas luku kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan, elleivät siinä olevat sitoumukset koske palveluita, jotka luetellaan tämän luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-1 olevissa 11 ja 12 kohdassa, lisäyksissä 8-A-2 ja 8-A-3 olevissa 16 ja 17 kohdassa sekä lisäyksessä 8-B-1 olevassa 11 kohdassa.
- 70 Kysymystä siitä, onko unionilla näitä viimeksi mainittuja sitoumuksia varten EUT-sopimuksen muiden määräysten nojalla yksinomainen toimivalta siten, että unioni voi yksin hyväksyä suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun, tarkastellaan tämän lausunnon 168–217 kohdassa.
- 71 Lopuksi suunnitellun sopimuksen seitsemännen ja kymmenennen luvun määräyksillä säännellään myös toisen osapuolen tavaroiden ja palveluiden pääsyä unionin markkinoille ja Singaporen markkinoille.
- 72 Tämän sopimuksen seitsemännen luvun, jonka otsikko on ”Tullien ulkopuoliset kaupan esteet ja investoinnit uusiutuvan energian tuotantoon”, tarkoitus on säännellä ja helpottaa markkinoille pääsyä ei-fossiilista ja kestävästä lähteistä tuotettavan energian alalla.
- 73 Tässä luvussa, jossa ei vahvisteta minkäänlaisia ympäristönormeja tällä alalla, määrätään, että osapuolet pidättäytyvät hyväksymästä toimenpiteitä, jotka edellyttävät kumppanuussuhteiden muodostamista tällä alalla toimiviin paikallisiin yrityksiin, varmistavat, ettei lupa-, sertifiointi- ja lisensointimenettelyjä koskevilla säännöillä syrjitä toisen osapuolen toimijoita, ja hyväksyvät toisen osapuolen antamat vaatimustenmukaisuusvakuutukset.
- 74 Tässä luvussa pyritään näin ollen avaamaan kummankin osapuolen markkinat, ja se on myös omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi unionin ja Singaporen väliseen tavara- ja palvelukauppaan kyseisellä alalla tämän lausunnon 36 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla. Se kuuluu näin ollen SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 75 Suunnitellun sopimuksen kymmenenteen lukuun, jonka otsikko on ”Julkiset hankinnat”, sisältyy sitoumuksia, joilla kumpikin osapuoli varmistaa toisen osapuolen tavaroiden ja palveluiden tuottajille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin kotimaisille toimijoilleen valtion viranomaisten tarpeisiin tehtävien julkisten hankintasopimusten tekemisen yhteydessä. Siihen kuuluu myös huomattavan suuri määrä sääntöjä, joilla on tarkoitus säännellä julkisten hankintasopimusten tekemistä sekä Singaporessa

että unionissa, ja siinä määrätään, että nämä sopimukset tehdään vain sellaisen hankintamenettelyn päätteeksi, johon kuuluvat täydellinen hankintailmoitus, johon hakijat ovat voineet helposti tutustua, sekä asianmukaiset osallistumisedellytykset ja valintakriteerit.

- 76 Tämän luvun erityinen tarkoitus on siis määritellä menettelytavat, joiden mukaan kummankin osapuolen taloudelliset toimijat voivat osallistua toisen osapuolen viranomaisten järjestämiin julkisiin hankintamenettelyihin. Koska nämä menettelytavat perustuvat toteamuksiin, jotka koskevat syrjimätöntä pääsyä, avoimuutta ja tehokkuutta, ne ovat omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi osapuolten väliseen tavara- ja palvelukauppaan.
- 77 Suunnitellun sopimuksen kymmenes luku kuuluu näin ollen SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan ottaen kuitenkin huomioon tämän lausunnon 69 kohdassa mainitut samat rajoitukset, jotka koskevat palveluita, jotka luetellaan suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun liitteinä olevissa lisäyksissä 8-A-1 ja 8-B-1 olevissa 11 ja 12 kohdassa sekä lisäyksissä 8-A-2 ja 8-A-3 olevissa 16 ja 17 kohdassa. Tämän lausunnon 219–224 kohdassa tarkastellaan kansainvälisen meriliikenteen, rautatieliikenteen, maantieliikenteen ja sisävesiliikenteen palveluita koskeviin julkisiin hankintasopimuksiin sekä näihin kuljetuspalveluihin luonnostaan liittyviä palveluita koskeviin julkisiin hankintasopimuksiin liittyvien sitoumusten hyväksymistä koskevan unionin toimivallan luonnetta.

Sijoitusten suojaa koskevat sitoumukset

- 78 Kuten suunnitellun sopimuksen 9.1 artiklassa todetaan, tämän sopimuksen yhdeksännessä luvussa tarkoitetaan ”kaikenlaisia omaisuuseriä, joilla on sijoituksille tyypilliset ominaispiirteet, kuten pääoman tai muiden varojen sitoumukset, tuotto- tai voitto-odotukset, riskin kantaminen tai tietty kesto”, edellyttäen, että nämä omaisuuserät ovat ”osapuolen [luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön] suorassa tai välillisessä omistuksessa tai määräysvallassa olevaa investointia toisen osapuolen alueella”.
- 79 Tästä artiklasta käy ilmi, että tässä luvussa tarkoitetaan sekä suoria sijoituksia että kaikkia muita sijoitusmuotoja.
- 80 Suorista sijoituksista oikeuskäytännössä katsotaan vakiintuneesti, että ne ovat kaikenlaisia luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden tekemiä sijoituksia, joiden tarkoituksena on pysyvien ja suorien yhteyksien luominen tai ylläpitäminen pääoman sijoittajan ja sen yrityksen välillä, jonka käyttöön pääoma annetaan taloudellisen toiminnan harjoittamista varten. Osakeyhtiömuotoisen yrityksen osuuksien hankkiminen on suora sijoitus silloin, kun osakkeenomistajan omistama osakemäärä antaa sille mahdollisuuden osallistua yhtiön johtamiseen tai määräysvallan käyttöön siinä (ks. mm. tuomio 12.12.2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, 181 ja 182 kohta; tuomio 26.3.2009, *komissio v. Italia*, C-326/07, EU:C:2009:193, 35 kohta ja tuomio 24.11.2016, *SECIL*, C-464/14, EU:C:2016:896, 75 ja 76 kohta).
- 81 SEUT 207 artiklan 1 kohdassa määrätään, että ”ulkomaisia suoria sijoituksia” koskevat unionin toimet kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan.
- 82 Tästä seuraa, että unionilla on SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukainen yksinomainen toimivalta hyväksyä sellaiset sitoumukset suhteessa kolmansiin valtioihin, jotka liittyvät tämän kolmannen valtion luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden unionissa tekemiin sijoituksiin, jotka antavat niille todellisen mahdollisuuden osallistua taloudellista toimintaa harjoittavan yhtiön johtamiseen tai määräysvallan käyttämiseen siinä, ja päinvastoin.

- 83 Sillä, että EUT-sopimuksen laatijat käyttävät SEUT 207 artiklan 1 kohdassa termejä ”ulkomaiset suorat sijoitukset”, ilmaistaan yksiselitteisesti, että laatijat eivät halunneet sisällyttää muita ulkomaisia sijoituksia yhteiseen kauppapolitiikkaan. Näin ollen on katsottava, että näitä muita sijoituksia koskevat sitoumukset suhteessa kolmansiin valtioihin eivät kuulu SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 84 Tämä yhteisen kauppapolitiikan soveltamisalan rajoittaminen ulkomaisten sijoitusten osalta kuvastaa sitä, että kaikki muut unionin toimet, joilla edistetään, helpotetaan tai säännellään kolmannen valtion luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön osallistumista unionissa taloudellista toimintaa harjoittavan yhtiön johtamiseen tai määräysvallan käyttöön siinä, tai päinvastoin, ovat omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi tämän kolmannen valtion ja unionin väliseen kauppaan, kun taas tällainen erityinen yhteys tähän kauppaan puuttuu sellaisten sijoitusten tapauksessa, jotka eivät johda tällaiseen osallistumiseen.
- 85 Neuvosto ja tietyt unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot väittävät, että vaikka suunnitellun sopimuksen yhdeksännessä luvussa on kyse suorista sijoituksista, se ei voi kuulua yhteiseen kauppapolitiikkaan, koska tässä luvussa on kyse vain näiden sijoitusten suojaamisesta eikä niiden hyväksymisestä.
- 86 Kuten lausuntomenettelyyn osallistuneet ovat korostaneet, on totta, että ainoat tämän sopimuksen yhdeksännen luvun aineelliset määräykset ovat tämän luvun A jaksossa ja että tämä jakso, jonka otsikko on ”Sijoitusten suoja”, koskee vain sijoitusten kohtelua sen jälkeen, kun ne on hyväksytty tapauksen mukaan joko Singaporen tasavallassa tai unionissa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Sitä seikkaa, että sijoitusten hyväksyminen ei kuulu suunnitellun sopimuksen soveltamisalaan, tukee tämän sopimuksen 9.2 artikla, jonka sanamuodon mukaan ”tätä lukua sovelletaan ainoastaan – – sijoituksiin, jotka on tehty sovellettavan lainsäädännön mukaisesti – –”.
- 87 Tämä seikka ei kuitenkaan millään tavoin sulje pois sitä, että unionin ja Singaporen tasavallan sopimat, suorien sijoitusten suojaa koskevat normit kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan silloin, kun niillä on erityinen yhteys unionin ja tämän kolmannen valtion väliseen kauppaan. SEUT 207 artiklan 1 kohdassa nimittäin viitataan yleisesti unionin toimiin ”ulkomaisten suorien sijoitusten” alalla erottelematta sen mukaan, onko toimien tarkoitus näiden sijoitusten hyväksyminen vai suojaaminen.
- 88 Käsiteltävässä asiassa suunnitellun sopimuksen yhdeksännessä luvussa myönnetyssä suojassa on kyse ensinnäkin siitä, että kumpikin osapuoli on sopimuksen 9.3 artiklan mukaisesti velvollinen myöntämään toisen osapuolen sijoittajille ”kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kyseisen osapuolen samankaltaisissa tilanteissa omille sijoittajilleen ja niiden sijoituksille toiminnan, hallinnon, johdon, ylläpitämisen, käytön, käyttöoikeuden ja myynnin tai muun luovutuksen osalta myöntämä kohtelu”.
- 89 Toiseksi siihen kuuluu suunnitellun sopimuksen 9.4 artiklassa ilmaistu velvollisuus myöntää toisen osapuolen sijoittajille ja sijoituksille kohtuullinen ja oikeudenmukainen kohtelu sekä täysi suoja ja turva; tälle kohtelulle, suojalle ja turvalle on oltava ominaista muun muassa mielivaltaisen toiminnan ja kaikenlaisen häirinnän tai pakottamisen puuttuminen sekä sijoittajien oikeutettujen odotusten ja niiden tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden kunnioittaminen.
- 90 Kolmanneksi sijoitusten suoja taataan molemmille osapuolille kuuluvalla velvollisuudella, josta määrätään suunnitellun sopimuksen 9.5 artiklassa ja jonka mukaan toisen osapuolen sijoittajia on kohdeltava samalla tavalla kuin omia sijoittajia siltä osin kuin on kyse sodan tai muun aseellisen selkkauksen, vallankumouksen, kansallisen hätätilan, kapinan, kansannousun tai mellakan vuoksi koituneiden tappioiden korvaamisesta, myös silloin kun viranomaiset tai asevoimat ovat tuhonneet sijoituksen.

- 91 Neljänneksi suunnitellulla sopimuksella suojataan unionin ja Singaporen tasavallan sijoittajia toisen osapuolen alueella toteutettavilta mielivaltaisilta tai ilman korvausta toteutettavilta pakkolunastuksilta, kun sen 9.6 artiklassa määrätään, että kumpikaan osapuoli ei kansallista tai pakkolunasta toisen osapuolen sijoittajien sijoituksia eikä sovelta niihin kansallistamiseen tai pakkolunastamiseen verrattavia toimenpiteitä, paitsi julkiseen tarkoitukseen, oikeudenmukaisen menettelyn mukaisesti, syrjimättömältä pohjalta ja viipymättä maksettavaa riittävää ja asianmukaista korvausta vastaan.
- 92 Viidenneksi suunnitellun sopimuksen 9.7 artiklassa määrätään, että sijoitukseen liittyvät siirrot, kuten pääomanlisäykset sijoituksen lisäämiseen sekä osingot tai muut voitot, voidaan tehdä vapaasti vaihdettavana valuuttana ilman rajoituksia.
- 93 Kuudenneksi ja viimeiseksi suunnitellun sopimuksen 9.8 artiklassa asetetaan kummallekin osapuolelle velvollisuus tunnustaa oikeuksien tai omistuksien osalta sijaantulo tai siirto ja vaateen siirtäminen sellaisten sijoitusten osalta, joita toisen osapuolen luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt ovat toteuttaneet sen alueella.
- 94 Nämä ”vähintään yhtä edullista kohtelua” koskevat sitoumukset ja mielivaltaista kohtelua koskevat kiellot, jotka koskevat muun muassa kummankin osapuolen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden harjoittamaa sellaisten omistussuhteiden hyödyntämistä, korottamista ja myyntiä, jotka kohdistuvat taloudellista toimintaa harjoittaviin yhtiöihin, jotka sijaitsevat toisen osapuolen alueella, myötävaikuttavat sijoittajien oikeusvarmuuteen. Tällaisen lainsäädännöllisen kehyksen käyttöön ottamisen tavoite on edistää, helpottaa ja säännellä unionin ja Singaporen tasavallan välistä kauppaa tämän lausunnon 36 kohdassa muistutetussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla.
- 95 Lisäksi suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jakson määräykset ovat, siltä osin kuin ne koskevat suoria sijoituksia, omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi tähän kauppaan, koska ne koskevat sitä, miten kohdellaan yhden osapuolen yrittäjien osuuksia, jotka antavat mahdollisuuden osallistua toisen osapuolen alueella taloudellista toimintaa harjoittavien yhtiöiden johtamiseen tai määräysvallan käyttämiseen niissä.
- 96 Tästä seuraa, että näillä määräyksillä on tämän lausunnon 36 kohdassa muistutettujen arviointiperusteiden mukaisesti erityinen yhteys tähän kauppaan.
- 97 Tältä osin neuvoston ja tiettyjen unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneiden jäsenvaltioiden esiin tuomalla sillä seikalla ei ole merkitystä, että kyseisessä jaksossa on määräyksiä, joiden avulla jäsenvaltiot voivat arvioida, soveltuuko suunnitellun sopimuksen soveltaminen yhteen sellaisten pakottavien vaatimusten kanssa, jotka koskevat yleistä järjestystä ja yleistä turvallisuutta sekä muita yleistä etua koskevia tavoitteita tai omistusoikeutta, rikosoikeutta, vero-oikeutta ja sosiaaliturvaa.
- 98 Siltä osin kuin yhtäältä on kyse unionin jokaisen jäsenvaltion toimivallasta arvioida omalta osaltaan, onko nämä pakottavat vaatimukset ja muut tavoitteet turvattu, neuvosto ja kyseiset jäsenvaltiot viittaavat suunnitellun sopimuksen 9.3 artiklan 3 kohtaan, jossa todetaan – muiden tämän sopimuksen lukujen tavoin –, että sen estämättä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään velvollisuudesta, joka koskee ”kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen”, vähemmän suotuisa kohtelu voidaan hyväksyä, jos se ei merkitse peiteltyä rajoitusta ja on tarpeen yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi taikka yleisen turvallisuuden tai kyseisessä 3 kohdassa luetellun jonkin muun yleisen edun mukaisen intressin suojelemiseksi.
- 99 Neuvosto ja nämä samat jäsenvaltiot viittaavat myös suunnitellun sopimuksen 9.5 artiklaan, jossa sijoittajille taataan vähintään yhtä edullinen kohtelu siltä osin kuin on kyse sellaisten tappioiden korvaamisesta, jotka ovat aiheutuneet jonkin tässä artiklassa mainitun tilanteen vuoksi, kuten sotatilan tai kansallisen hätätilan vuoksi tai sen vuoksi, että viranomaiset tai asevoimat ovat tuhonneet sijoituksen.

- 100 Ne vetoavat tältä osin siihen, ettei unioni voi tehdä sitoumuksia jäsenvaltioiden sijaan asioissa, jotka ovat luonteeltaan jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia.
- 101 On kuitenkin todettava, että suunnitellun sopimuksen 9.3 artiklan 3 kohdassa ei määrätä sitoumuksesta vaan poikkeuksen soveltamisen mahdollisuudesta. Tämän poikkeuksen mukaisesti jäsenvaltio voi kohdella singaporelaisia sijoittajia yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta taikka jotakin muuta kyseisessä 3 kohdassa tarkoitettua yleistä etua koskevista pakottavista syistä vähemmän edullisesti kuin omia sijoittajiaan. Kun tässä määräyksessä sallitaan tällainen poikkeus, siinä ei luoda minkäänlaista yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta tai muita yleisiä etuja koskevaa kansainvälistä sitoumusta.
- 102 Kyseisen 9.3 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että kaikki singaporelaisten sijoittajien vähemmän edullinen kohtelu on ”tarpeen” eikä merkitse ”peiteltyä rajoitusta”. Näillä kahdella vaatimuksella voidaan taata, että suunnitellun sopimuksen 9.3 artiklan 1 ja 2 kohdassa vahvistettua ”kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen”, koskeva sitoumus ei jää vaille tehokasta vaikutusta. Kuten julkisasiamies katsoo ratkaisuehdotuksensa 335 kohdassa, kyseisestä 3 kohdasta johtuva jäsenvaltioiden harkintavallan rajoittaminen kuuluu kansainväliseen kauppaan, joka kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Yhteinen määräys, jossa näistä vaatimuksista muistutetaan, kuuluu näin ollen tähän toimivaltaan.
- 103 Tästä seuraa, että suunnitellun sopimuksen 9.3 artiklan 3 kohdassa ei puututa jäsenvaltioiden toimivaltaan yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta ja muita yleisiä etuja koskevissa asioissa vaan siinä veloitetaan jäsenvaltiot käyttämään tätä toimivaltaa tavalla, joka ei tee tyhjäksi unionin kyseisen sopimuksen 9.3 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti tekemien kaupallisten sitoumusten tehokasta vaikutusta.
- 104 Samankaltainen päätelmä on tehtävä myös suunnitellun sopimuksen 9.5 artiklan osalta. Tästä artiklasta ei aiheudu vaikutuksia jäsenvaltioiden harkintavaltaan niiden asevoimien käyttämisen osalta tai kansallisen hätätilan julistamisen osalta, vaan siinä vain rajoitetaan määräämään, että jos sijoituksiin on kohdistunut tappioita jonkin siinä mainitun tilanteen vuoksi, singaporelasiin sijoittajiin ja unionin sijoittajiin on sovellettava samaa lainsäädäntöä korvauksia tai hyvityksiä koskevissa asioissa.
- 105 Siltä osin kuin toiseksi on kyse määräyksistä, jotka koskevat omistusoikeutta, rikosoikeutta, vero-oikeutta ja sosiaaliturvaa, neuvosto ja unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot viittaavat suunnitellun sopimuksen 9.6 ja 9.7 artiklaan. Näistä artikloista ensimmäisellä pyritään suojaamaan kummankin osapuolen sijoittajia toisen osapuolen alueella toteutettavilta mielivaltaisilta tai ilman korvausta toteutettavilta pakkolunastuksilta, kun taas jälkimmäisen artiklan, joka koskee sijoittajien mahdollisuutta suorittaa rajoituksitta sijoituksiaan koskevia siirtoja, 2 kohdassa määrätään, että ”tämän sopimuksen määräysten ei voida tulkita estävän osapuolta soveltamasta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla lainsäädäntöään, joka koskee – – rikoksia, – – sosiaaliturvaa, [eläkkeitä] tai pakollisia säästöohjelmia [ja] verotusta”.
- 106 Neuvosto katsoo erityisesti, että suunnitellun sopimuksen 9.6 artikla kuuluu toimivaltaan, joka kuuluu yksin jäsenvaltioille omistusoikeutta koskevissa asioissa. Se viittaa tässä yhteydessä SEUT 345 artiklaan, jonka sanamuodon mukaan perussopimuksilla ei puututa jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin.
- 107 Tästä väitteestä on todettava, että – kuten oikeuskäytännössä on jo katsottu – SEUT 345 artiklassa ilmaistaan periaate unionin neutraaliudesta jäsenvaltioissa olemassa oleviin omistusoikeusjärjestelmiin nähden mutta tämä artikla ei merkitse sitä, että näitä järjestelmiä eivät koskisi unionin perustavanlaatuiset säännöt (ks. tuomio 22.10.2013, Essent ym., C-105/12–C-107/12, EU:C:2013:677, 29 ja 36 kohta). Käsiteltävässä asiassa suunnitellun sopimuksen 9.6 artiklaan, jonka sisältö esitetään tämän lausunnon 91 kohdassa, ei kuulu minkäänlaista sitoumusta, joka koskee omistusoikeusjärjestelmää jäsenvaltioissa. Tällä artiklalla pyritään vain sääntelemään mahdollisia kansallistamista tai pakkolunastusta koskevia päätöksiä rajoituksilla, joilla pyritään takaamaan sijoittajille, että tällainen päätös tehdään tasapuolisin edellytyksin sekä yleisiä periaatteita ja

perusoikeuksia, muun muassa syrjäntäkiellon periaatetta, noudattaen. Se kuvastaa siis vain sitä, että vaikka jäsenvaltiot voivat edelleen vapaasti käyttää toimivaltaansa omistusoikeuksia koskevissa asioissa ja muuttaa näin ollen omistusoikeusjärjestelmää omalta osaltaan, niiden on kuitenkin noudatettava näitä periaatteita ja perusoikeuksia.

- 108 Suunnitellun sopimuksen 9.7 artiklaan ei sisälly sellaisia sitoumuksia jäsenvaltioille, jotka liittyvät niiden rikosoikeuteen, vero-oikeuteen tai sosiaaliturvaan, vaan siinä määrätään vain, että näitä asioita koskevan lainsäädännön soveltamisen unionissa tai Singaporessa toisen osapuolen sijoittajaan on oltava ”tasapuolista ja syrjimätöntä”, kuten tämän 9.7 artiklan 2 kohdassa täsmennetään.
- 109 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jakson määräykset kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan, siltä osin kuin ne koskevat unionin ja Singaporen tasavallan välisiä ulkomaisia suoria sijoituksia.
- 110 Tämä toteamus ei kuitenkaan riitä, jotta voidaan todeta, että unionilla on toimivalta hyväksyä yksin tämä yhdeksännen luvun jakso. Tässä jaksossa määrätään nimittäin myös muista kuin suorista ulkomaisista sijoituksista. Tämän lausunnon 226–243 kohdassa tarkastellaan vaikutuksia, joita tämän jakson näihin muihin sijoituksiin soveltamisesta aiheutuu suunnitellun sopimuksen tämän osan hyväksymistä koskevan unionin toimivallan luonteeseen.

Immateriaalioikeuksien suojaamista koskevat sitoumukset

- 111 SEUT 207 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan yhteiseen kauppapolitiikkaan kuuluvat ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupalliset näkökohdat”.
- 112 Unionin teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa asioissa tekemät kansainväliset sitoumukset kuuluvat näihin ”kaupallisiin näkökohtiin”, kun niillä on erityinen yhteys kansainväliseen kauppaan siksi, että niiden ensisijainen tarkoitus on edistää, helpottaa tai säännellä tätä kauppaa, ja kun ne vaikuttavat suoraan ja välittömästi tähän kauppaan (tuomio 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 49–52 kohta ja lausunto 3/15 (Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, 78 kohta).
- 113 Suunniteltuun sopimukseen sisältyvät sitoumukset teollis- ja tekijänoikeuksien alalla vahvistetaan tämän sopimuksen yhdennessätoista luvussa ja niillä täydennetään, kuten tämän sopimuksen 11.2 artiklassa täsmennetään, osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (WTO:n perustamissopimuksen, joka allekirjoitettiin Marrakechissa 15.4.1994 ja hyväksyttiin Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22.12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL 1994, L 336, s. 1; jäljempänä WTO:n perustamissopimus), liite 1C) ja niiden teollis- ja tekijänoikeuksien alalla tekemien muiden monenvälisten yleissopimusten mukaisesti.
- 114 Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla suunnitellun sopimuksen 11.4 artiklassa, jonka otsikko on ”Annettava suoja”, muistutetaan velvollisuuksista, joita osapuolilla on useiden eri kansainvälisten yleissopimusten, kuten kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Bernissä 9.9.1886 (24.7.1971 tehty Pariisin sopimuskirja), sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979, ja Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) 20.12.1996 Genevessä allekirjoitetun tekijänoikeussopimuksen, joka hyväksyttiin unionin nimissä 16.3.2000 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2000/278/EY (EYVL 2000, L 89, s. 6), mukaisesti. Lisäksi siinä määrätään lähinnä säännöistä, jotka koskevat erityyppisten teosten suoja-ajan vähimmäiskestoja (11.5 artikla) ja velvollisuutta suojata tekijöitä niiden teknisten toimenpiteiden kiertämiseltä, joita tekijät toteuttavat torjuakseen luvattomia tekoja (11.9 artikla).

- 115 Tavaramerkkien alalla suunnitellun sopimuksen 11.13 artiklassa määrätään, että kumpikin osapuoli tarjoaa julkisesti saataville sähköisen tietokannan tavaramerkkihakemuksista ja tavaramerkkien rekisteröinnistä. Lisäksi osapuolet takaavat, että kielteiset päätökset tavaramerkkien rekisteröinnistä perustellaan ja tehdään kirjallisesti ja että niihin on mahdollista hakea muutosta. Kolmansilla osapuolilla on oltava mahdollisuus vastustaa tavaramerkkihakemuksia.
- 116 Suunnitellun sopimuksen 11.17 artiklan 1 kohdassa asetetaan maantieteellisten merkintöjen osalta molemmille osapuolille velvollisuus ottaa käyttöön ”viinien ja väkevien alkoholijuomien sekä elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden kaltaisten ryhmien osalta järjestelmiä maantieteellisten merkintöjen rekisteröintiä ja suojelua varten asianmukaisiksi katsomallaan tavalla”. Näissä järjestelmissä on oltava tiettyjä menettelyllisiä keinoja, jotka kuvaillaan kyseisen 11.17 artiklan 2 kohdassa ja joiden avulla voidaan muun muassa ottaa huomioon kolmansien osapuolten oikeudet edut. Saman artiklan 3 kohdassa lisätään, että kummankin osapuolen suojatut maantieteelliset merkinnät merkitään suunnitellulla sopimuksella perustetun kauppakomitean ylläpitämään luetteloon. Osapuolten on tämän sopimuksen 11.19 artiklan mukaisesti suojattava tähän luetteloon merkittyyä maantieteellisiä merkintöjä, jotta asianomaiset yrittäjät voivat estää kolmansia osapuolia johtamasta kuluttajia harhaan tai toimimasta muuten tavalla, jota pidetään vilpillisenä kilpailuna.
- 117 Mallioikeuden alalla osapuolten on suunnitellun sopimuksen 11.24–11.26 artiklan mukaisesti suojattava vähintään kymmenen vuoden ajan suojahakemuksen tekemispäivästä itsenäisesti luodut mallit, jotka ovat uusia tai omaperäisiä. Kyseisessä 11.24 artiklassa täsmennetään, että tämä suoja ei kata malleja, jotka määräytyvät olennaisesti teknisten tai toiminnallisten seikkojen perusteella, eikä malleja, jotka ovat yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastaisia.
- 118 Patenteista suunnitellun sopimuksen 11.29 artiklassa muistutetaan osapuolille tiettyjen kansainvälisten oikeudellisten välineiden mukaisesti kuuluvista velvollisuuksista ja määrätään yhteistyötä koskevasta velvollisuudesta. Lisäksi sen 11.31 artiklassa määrätään, että ”osapuolet tunnustavat, että niiden alueilla patentilla suojatuilta farmaseuttisilta tuotteilta voidaan edellyttää hallinnollista myyntilupamenettelyä, ennen niiden saattamista osapuolten markkinoille”, että ne ”tarjoavat pidennyksen patenttisuojalla myönnettyjen oikeuksien kestoon hyvityksenä patentinomistajalle sen patentin suoja-ajan tosiasiallisesta lyhentymisestä, joka johtuu hallinnollisesta myyntilupamenettelystä”, ja että ”patenttisuojalla myönnettävien oikeuksien keston jatkaminen ei voi ylittää viittä vuotta”.
- 119 Sopimuksen 11.33 artiklassa lisätään, että ”jos osapuoli edellyttää testitietojen tai tutkimusten toimittamista farmaseuttisen tuotteen turvallisuudesta ja tehokkuudesta ennen myyntiluvan myöntämistä tällaiselle tuotteelle, kyseinen osapuoli ei saa viiden vuoden ajan luvan myöntämispäivästä kyseisessä osapuolella sallia kolmansien osapuolten markkinoida samaa tai samanlaista tuotetta testitiedot tai tutkimukset toimittaneelle asianomaiselle osapuolelle myönnetyn myyntiluvan perusteella, ellei testitiedot tai tutkimukset toimittanut asianomainen osapuoli ole antanut suostumustaan”. Tämän sopimuksen 11.34 artiklassa luetellaan samankaltaisia sääntöjä, jotka koskevat maatalouskemikaalituotteen markkinoille saattamista varten hankittavan hallinnollisen myyntiluvan saamiseksi toimitettujen testitietojen suoja.
- 120 Lopuksi suunnitellun sopimuksen 11.35 artiklassa muistutetaan kasvilajikkeiden alalla osapuolten erään kansainvälisen yleissopimuksen mukaisista velvoitteista.
- 121 Näissä tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia, tavaramerkkejä, maantieteellisiä merkintöjä, malleja, patenteja, testitietoja ja kasvilajikkeita koskevien määräysten, joissa yhtäältä muistutetaan olemassa olevista monenvälisistä kansainvälisistä velvoitteista ja toisaalta vahvistetaan kahdenvälisiä sitoumuksia, keskeinen tavoite on suunnitellun sopimuksen 11.1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määrätyn mukaisesti varmistaa unionin ja Singaporen yrittäjien teollis- ja tekijänoikeuksien ”riittävä” suoja.

- 122 Suunnitellun sopimuksen yhdenntoista luvun edellä mainituissa määräyksissä mahdollistetaan, että unionin ja Singaporen yrittäjiin sovelletaan toisen osapuolen alueella teollis- ja tekijänoikeuksien suojan tasoa, joka on tietyssä määrin yhtenäinen ja myötävaikuttaa täten niiden yhdenvertaiseen osallistumiseen unionin ja Singaporen tasavallan väliseen tavaroiden ja palvelun vapaakauppaan.
- 123 Täten on myös suunnitellun sopimuksen 11.36–11.47 artiklan osalta, jossa asetetaan molemmille osapuolille velvollisuus ottaa käyttöön tietyt yksityisoikeudellisten menettelyiden ja oikeuskeinojen luokkia, joiden avulla asianomaiset voivat vedota teollis- ja tekijänoikeuksiinsa ja panna ne täytäntöön. Näissä määräyksissä varmistetaan tietty yhtenäisyys sen oikeussuojan tasossa, jota teollis- ja tekijänoikeuksien haltijat nauttivat unionissa ja Singaporessa.
- 124 Täten on myös siltä osin kuin on kyse sopimuksen 11.48–11.50 artiklasta, joissa molemmille osapuolille asetetaan velvollisuus ottaa käyttöön tulliviranomaisten toteuttamia tuoteväärengösten tai piraattitavaroiden tunnistamismenettelyitä ja säätää teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoille mahdollisuudesta saada tuoteväärengöksiä tai piraattitavaroita koskevien epäilyjen tapauksessa lykkäystä näiden tavaroiden vapaaseen liikkumiseen saattamiseen. Näillä määräyksillä yhdenmukaistetaan tietyssä määrin keinot, joita on käytettävissä teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoiden suojaamiseksi tuoteväärengösten tai piraattitavaroiden markkinoille saapumista vastaan unionissa ja Singaporessa.
- 125 Kaikista näistä seikoista seuraa ensinnäkin, että suunnitellun sopimuksen yhdenntoista luvun määräysten tosiasiallinen tarkoitus on, kuten tämän sopimuksen 11.1 artiklassa määrätään, ”helpottaa osapuolten välillä innovatiivisten ja luovien tuotteiden tuotantoa ja kauppa sekä palveluiden tarjontaa” ja ”lisätä kaupasta ja investoinneista saatavia hyötyjä”.
- 126 Näistä samoista seikoista käy ilmi myös, ettei tässä luvussa millään tavoin ole kyse unionin jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhdenmukaistamisesta vaan että sillä pyritään sääntelemään unionin ja Singaporen tasavallan välisen kaupan vapauttamista.
- 127 Lopuksi on todettava, että kun otetaan huomioon keskeinen asema, josta julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 436 kohdassa muistuttanut ja joka teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamisella on yleisesti tavara- ja palvelukaupassa ja erityisesti lainvastaisen kaupan torjumisessa, suunnitellun sopimuksen yhdenntoista luvun määräykset ovat omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan.
- 128 Tästä seuraa tämän lausunnon 36 ja 112 kohdassa muistutettujen arviointiperusteiden mukaisesti, että suunnitellun sopimuksen yhdestoista luku liittyy SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin ”teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisiin näkökohtiin”.
- 129 Tietty unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot väittävät, että suunnitellun sopimuksen yhdenntoista luvussa määrätään myös teollis- ja tekijänoikeuksien ei-kaupallisista näkökohdista, koska sen 11.4 artiklassa viitataan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien osalta monenvälisiin yleissopimuksiin, joihin sisältyy moraalisia oikeuksia koskeva määräys. Se, että suunnitellussa sopimuksessa viitataan näihin yleissopimuksiin, ei kuitenkaan ole, määriteltäessä unionin suunnitellun sopimuksen tekemistä koskevan toimivallan luonnetta, riittävä peruste sellaiselle päätelmälle, että nämä ei-kaupalliset näkökohdat muodostavat suunnitellun sopimuksen, jossa ei mainita moraalisia oikeuksia, erillisen osan.
- 130 Kaikesta edellä todetusta seuraa, että suunnitellun sopimuksen yhdenntoista luvun keskeinen tarkoitus on helpottaa ja säännellä unionin ja Singaporen tasavallan välistä kauppa ja että sen määräykset ovat omiaan vaikuttamaan siihen suoraan ja välittömästi tämän lausunnon 36 ja 112 kohdassa muistutetussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla. Tämä luku kuuluu näin ollen SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Kilpailua koskevat sitoumukset

- 131 Suunnitellun sopimuksen 12.1 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaisesti osapuolet tunnustavat ”vapaan ja vääristymättömän kilpailun merkityksen kauppasuhteissaan” ja tunnustavat, että ”kilpailunvastaiset yritysten toimintatavat tai kilpailunvastaiset liiketoimet voivat vääristää niiden markkinoiden asianmukaista toimintaa ja vaarantaa kaupan vapauttamisesta saatavat edut”.
- 132 Tämän sopimuksen 12.1 artiklan 2 kohdassa molemmille osapuolille asetetaan tässä tarkoituksessa velvollisuus pitää voimassa lainsäädäntö, jolla torjutaan tehokkaasti yritysten välisiä sopimuksia, yritysten yhteenliittymien päätöksiä ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen, sekä määräävän aseman väärinkäyttöä ja yrityskeskittymiä, joiden seurauksena kilpailu vähentyy merkittävästi tai jotka haittaavat merkittävästi kilpailua, siltä osin kuin nämä sopimukset, päätökset, menettelytavat, väärinkäytöt ja keskittymät vaikuttavat unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan.
- 133 Kyseisen sopimuksen 12.2 artiklassa lisätään, että kumpikin osapuoli sitoutuu pitämään viranomaiset vastuussa tämän 12.1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun oman lainsäädäntönsä täytäntöönpanosta ja soveltamaan tätä viimeksi mainittua avoimesti ja syrjimättömästi sekä oikeudenmukaisen menettelyn ja puolustautumisoikeuksien periaatteita noudattaen.
- 134 Nämä suunnitellun sopimuksen määräykset liittyvät selvästi unionin ja Singaporen tasavallan välisen kaupan vapauttamiseen. Ne koskevat nimittäin erityisesti kilpailunvastaisen toiminnan ja keskittymien torjumista, kun näiden tarkoituksena tai vaikutuksena on estää terveiden kilpailuedellytysten mukainen kaupankäynti unionin ja tämän kolmannen valtion välillä.
- 135 Kyseiset määräykset kuuluvat näin ollen yhteisen kauppapolitiikan alaan eivätkä sisämarkkinoiden alaan. Sitä, ettei suunniteltu sopimus millään tavoin koske unionin jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämistä tai jäsenvaltioiden välistä kauppaa, tukee lisäksi tämän sopimuksen 12.2 artiklan ensimmäinen virke, jonka sanamuodon mukaan ”kukin osapuoli laatii lainsäädäntönsä ja panee sen täytäntöön itsenäisesti”, ja sen 12.1 artiklassa oleva täsmennys, jonka mukaan kahdennessatoista luvussa on kyse kilpailunvastaisista sopimuksista, päätöksistä, menettelytavoista, väärinkäytöksistä ja keskittymistä vain siltä osin kuin niillä on vaikutuksia unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan.
- 136 Myös kyseisen sopimuksen 12.3 ja 12.4 artiklalla on erityinen yhteys unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan. Näissä määräyksissä nimittäin määrätään lähinnä, että kaikki julkiset yritykset, kaikki yritykset, joille on myönnetty erityis- tai yksinoikeuksia, ja kaikki valtion monopolit varmistavat toisen osapuolen tavaroille ja palveluntarjoajille syrjimättömän kohtelun.
- 137 Suunnitellun sopimuksen kahdennessatoista luvussa on myös tukia koskevia määräyksiä. Niissä muistutetaan osapuolille WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 1A sisältyvän tukia ja tasoitustulleja koskevan sopimuksen mukaisesti kuuluvista velvollisuuksista, määritetään, mitkä unionin ja Singaporen tasavallan väliseen tavaroiden ja palveluiden kauppaan liittyvät tuet ovat kiellettyjä, ja asetetaan molemmille osapuolille velvollisuus toteuttaa kaikki toimenpiteet korjatakseen tai poistaakseen muiden kuin kiellettyjen tukien vaikutukset toisen osapuolen kanssa käytävään kauppaan.
- 138 Edellä esitetystä seuraa, että suunnitellun sopimuksen kahdestoista luku kuuluu tämän lausunnon 36 kohdassa muistutettujen arviointiperusteiden mukaisesti SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Kestävää kehitystä koskevat sitoumukset

- 139 Kuten tämän lausunnon 5 kohdasta käy ilmi, neuvotteluiden aloittaminen Singaporen tasavallan kanssa vapaakauppasopimuksen tekemiseksi sallittiin 22.12.2009.
- 140 Kuten parlamentti huomautuksissaan korostaa, näiden neuvotteluiden tarkoitus on päästä ”uuden sukupolven” vapaakauppasopimukseen eli kauppasopimukseen, jossa on tällaisten sopimusten perinteisiä osia, kuten sekä tulleihin liittyvien että tullien ulkopuolisten tavara- ja palvelukaupan esteiden pienentämistä, mutta myös muita tätä kauppaa varten merkityksellisiä tai välttämättömiä näkökulmia.
- 141 EU- ja EUT-sopimukset tulivat voimaan 1.12.2009. Yhteisen kauppapolitiikan osalta EUT-sopimus eroaa huomattavasti aikaisemmin voimassa olleesta EY:n perustamissopimuksesta, koska siinä on sisällytetty yhteiseen kauppapolitiikkaan nykyisen kansainvälisen kaupan uusia näkökohtia. Yhteisen kauppapolitiikan alan laajentaminen EUT-sopimuksella merkitsee unionin primaarioikeuden merkittävää kehitystä (ks. tuomio 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 46 ja 48 kohta).
- 142 Tälle kehitykselle on ominaista muun muassa sääntö, joka vahvistetaan SEUT 207 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä, jonka mukaan ”yhteistä kauppapolitiikkaa harjoitetaan unionin ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti”. Näitä periaatteita ja tavoitteita täsmennetään SEU 21 artiklan 1 ja 2 kohdassa, ja – kuten tämän 21 artiklan 2 kohdan f alakohdassa todetaan – niissä on kyse kestävästä kehityksestä, joka liittyy ympäristön laadun ylläpitämiseen ja parantamiseen sekä maapallon luonnonvarojen kestävään hoitamiseen.
- 143 Unionin velvollisuus ottaa nämä tavoitteet ja periaatteet osaksi yhteistä kauppapolitiikkaansa on seurausta SEUT 207 artiklan 1 kohdan toisesta virkkeestä, SEU 21 artiklan 3 kohdasta ja SEUT 205 artiklasta, kun niitä luetaan yhdessä.
- 144 SEU 21 artiklan 3 kohdan sanamuodon mukaan unioni ”pyrkii [1 ja 2 kohdassa] mainittuihin tavoitteisiin kehittäessään ja toteuttaessaan ulkoista toimintaansa tämän osaston ja [EUT-]sopimuksen viidennen osan soveltamisalaan kuuluvilla aloilla –”. EUT-sopimuksen viidenteen osaan kuuluu muun muassa yhteinen kauppapolitiikka.
- 145 SEUT 205 artiklassa ilmaistaan sama velvollisuus, kun siinä määrätään, että ”[EUT-sopimuksen viidennen osan] mukaista unionin toimintaa kansainvälisissä yhteyksissä ohjaavat ne periaatteet, se pyrkii niihin tavoitteisiin ja sitä harjoitetaan niiden yleisten määräysten mukaisesti, jotka esitetään [EU-]sopimuksen V osaston 1 luvussa”. EU-sopimuksen V osaston 1 luvussa on muun muassa SEU 21 artikla.
- 146 Lisäksi on otettava huomioon SEUT 9 ja SEUT 11 artikla, joiden sanamuodon mukaan ”unioni ottaa politiikkansa ja toimintansa määrittelyssä ja toteuttamisessa huomioon – riittävän sosiaalisen suojelun takaamiseen” ja ”ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset on sisällytettävä unionin politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen, erityisesti kestävä kehityksen edistämiseksi” (ks. analogisesti tuomio 21.12.2016, AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, 78 kohta). SEU 3 artiklan 5 kohdassa asetetaan lisäksi unionille velvollisuus edistää kansainvälisissä suhteissaan ”vapaata ja oikeudenmukaista” kauppaa.
- 147 Tästä seuraa, että kestävä kehityksen tavoite on nyttemmin erottamaton osa yhteistä kauppapolitiikkaa.
- 148 Käsiteltävässä asiassa osapuolet toteavat suunnitellun sopimuksen johdanto-osassa, että ne ”ovat vakaasti päättäneet lujittaa talous-, kauppa- ja investointisuhteitaan noudattaen kestävä kehityksen tavoitetta sen taloudellisessa, sosiaalisessa ja ympäristöulottuvuudessa”. Tässä tarkoituksessa

sopimuksen kolmannessatoista luvussa olevissa 13.1 ja 13.2 artiklassa vahvistetaan, että kestävä kehitys, jonka toinen toistaan vahvistavia osatekijöitä työntekijöiden suojeleminen ja ympäristönsuojelu ovat, on osa unionin ja Singaporen tasavallan välisten kauppasuhteiden tavoitteita.

- 149 Työntekijöiden suojeleminen osalta suunnitellun sopimuksen 13.3–13.5 artiklassa on osapuolten erilaisten yhteistyötä, tietojen vaihtamista ja tieteellisten tietojen huomioon ottamista koskevien sitoumusten lisäksi molemmille osapuolille kuuluva velvollisuus toteuttaa käytännössä periaatteita, jotka koskevat työelämän perusoikeuksia. Nämä periaatteet luetellaan tämän sopimuksen 13.3 artiklan 3 kohdassa, ja niihin kuuluu Kansainvälisen työjärjestön (ILO) puitteissa voimaan saatettujen välineiden mukaisesti ”yhdistymisvapaus ja kollektiivisen neuvottelu-oikeuden tosiasiallinen tunnustaminen”, ”kaikenlaisen pakkotyön poistaminen”, ”lapsityövoiman käytön tosiasiallinen poistaminen” ja ”työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä esiintyvän syrjinnän poistaminen”. Nämä periaatteet vastaavat työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskevan ILO:n julistuksen, joka annettiin 18.6.1998 Genevessä (Sveitsi) (liite tarkistettu 15.6.2010), periaatteita, ja ne liitetään kestävä kehityksen tavoitteeseen, kuten julistuksen johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa korostetaan.
- 150 Ympäristönsuojeleminen osalta suunnitellun sopimuksen 13.6–13.10 artiklaan kuuluu osapuolten erilaisten yhteistyötä, tietojen vaihtamista ja tieteellisten tietojen huomioon ottamista koskevien sitoumusten lisäksi niille kuuluva velvollisuus panna tosiasiallisesti täytäntöön monenväliset ympäristösopimukset, joiden osapuolina ne ovat (13.6 artiklan 2 kohta), torjua laittomasti korjatun puutavaran ja puutuotteiden kauppaa (13.7 artiklan b alakohta), toimia kalakantojen kestävä hyödyntämisen mukaisesti, sellaisina kuin nämä on määritelty osapuolten ratifioimissa kansainvälisissä sopimuksissa (13.8 artiklan a alakohta), torjua laitonta, ilmoittamatonta ja sääntelemätöntä kalastusta (13.8 artiklan b alakohta) ja hyväksyä tehokkaita seuranta- ja valvontatoimenpiteitä, joilla varmistetaan suojeletoimenpiteiden noudattaminen (13.8 artiklan c alakohta).
- 151 Suunnitellun sopimuksen 13.6 artiklan 4 kohdassa täsmennetään, että osapuolet eivät saa soveltaa toimenpiteitä, jotka on hyväksytty tai pidetään voimassa monenvälisen ympäristösopimuksen täytäntöön panemista varten, sellaisella tavalla, joka tarkoittaisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää näiden osapuolten välillä tai kaupan peiteltyä rajoitusta.
- 152 Suunnitellun sopimuksen kolmannentoista luvun edellä mainituilla määräyksillä unioni ja Singaporen tasavalta sitoutuvat lähinnä varmistamaan, että niiden välisessä kaupassa noudatetaan velvoitteita, jotka johtuvat työntekijöiden suojeleminen ja ympäristönsuojelua koskevista kansainvälisistä sopimuksista, joiden osapuolia ne ovat.
- 153 Tätä toteamusta ei aseta kyseenalaiseksi se seikka, että osalla suunnitellun sopimuksen kolmannentoista luvun velvoitteista eli muun muassa tämän lausunnon 149 ja 150 kohdassa mainituilla velvoitteilla katetaan paitsi unionin ja Singaporen tasavallan välinen kauppa, myös kaikki toiminta asianomaisilla aloilla. Kun nimittäin otetaan huomioon, miten vaikeaa on erotella toisistaan – näiden sitoumusten noudattamista varten – sellaiset tavarat ja palvelut, joilla käydään kauppaa unionin ja kyseisen kolmannen valtion välillä, ja ne, joilla sitä ei käydä, voidaan sitä, että kyseisillä sitoumuksilla katetaan kaikki toiminta asianomaisilla aloilla, perustella tarpeella varmistaa tehokkaasti, että kyseisiä sitoumuksia noudatetaan tämän kaupan yhteydessä.
- 154 Lisäksi kansainvälisistä yleissopimuksista, joihin suunnitellussa sopimuksessa viitataan, johtuvien velvollisuuksien ulottuvuus kuuluu niiden tulkintaa, sovittelua ja riitojen ratkaisemista koskevien mekanismien alaan, jotka ovat voimassa näitä yleissopimuksia varten. Suunnitellussa sopimuksessa turvataan näiden ulkoisten mekanismien soveltaminen, kun sen 13.16 artiklassa määrätään, että kolmannentoista lukuun ei sovelleta sopimuksen omaa riitojenratkaisumenettelyä ja sen omaa sovittelujärjestelmää, joista määrätään sen viidennessatoista ja kuudennessatoista luvussa.

- 155 Tästä seuraa, että mainitussa kolmannessatoista luvussa ei määrätä niiden kansainvälisten yleissopimusten ulottuvuudesta, joihin siinä viitataan, eikä unionin tai jäsenvaltioiden toimivaltuuksista, jotka liittyvät näihin yleissopimuksiin. Päinvastoin se koskee erityisesti unionin ja Singaporen tasavallan välistä kauppaa.
- 156 Kyseisessä kolmannessatoista luvussa nimittäin säännellään tätä kauppaa varmistamalla, että kaupankäynnissä noudatetaan kyseisiä yleissopimuksia ja että yhtäkään niiden mukaisesti toteutettua toimenpidettä ei sovelleta tavalla, joka loisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää taikka tämän kaupan peiteltyä rajoitusta.
- 157 Tämä sama luku on myös omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi tähän samaan kauppaan.
- 158 Tällaiset vaikutukset ovat ensimmäiseksi seurausta suunnitellun sopimuksen 13.1 artiklan 3 kohdasta johtuvasta osapuolten sitoutumisesta yhtäältä siihen, etteivät ne laske työntekijöiden suojelun ja ympäristönsuojelun tasoa alueellaan kansainvälisten sitoumusten tasoa alhaisemmaksi, ja toisaalta siihen, etteivät ne käytä näitä normeja protektionistisissa tarkoituksissa.
- 159 Toiseksi suunnitellun sopimuksen kolmannentoista luvun määräykset ovat omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan, koska ne vähentävät vaaraa siitä, että tavaroiden ja palveluiden tuotannon kustannukset unionissa ja Singaporessa eroavat toisistaan kohtuuttoman paljon, ja myötävaikuttavat täten unionin ja Singaporen tasavallan yrittäjien yhdenvertaiseen osallistumiseen vapaaseen kauppaan.
- 160 Kolmanneksi – ja siltä osin kuin erityisesti on kyse sitoumuksista, joilla on tarkoitus torjua laittomasti korjatun puutavaran ja puutuotteiden kauppaa sekä laitonta, ilmoittamatonta ja sääntelemätöntä kalastusta, joihin viitataan tämän lausunnon 150 kohdassa – osapuolet sitoutuvat suunnitellussa sopimuksessa toteuttamaan dokumentointi-, tarkistus- ja sertifiointijärjestelmiä tai suosimaan niitä. Tällaiset järjestelmät ovat omiaan vaikuttamaan suoraan asianomaisten tuotteiden kauppaan (ks. vastaavasti tuomio 12.12.2002, komissio v. neuvosto, C-281/01, EU:C:2002:761, 40 kohta).
- 161 Lopuksi suunnitellun sopimuksen kolmannentoista luvun määräysten erityinen yhteys unionin ja Singaporen tasavallan väliseen kauppaan johtuu myös siitä, että tähän lukuun kuuluvien työntekijöiden suojelua ja ympäristönsuojelua koskevien määräysten rikkominen mahdollistaa – kansainvälisen tapaoikeuden sen säännön mukaisesti, joka on kodifioitu valtiosopimusoikeutta koskevan 23.5.1969 allekirjoitetun Wienin yleissopimuksen (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimussarja, osa 1155, s. 331; jäljempänä Wienin yleissopimus) 60 artiklan 1 kohdassa, jota sovelletaan unionin ja kolmansien valtioiden välisiin suhteisiin (ks. Wienin yleissopimuksessa kodifioitujen tapaoikeuden sääntöjen sovellettavuudesta unionin ulkosuhteisiin tuomio 25.2.2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 41 ja 42 kohta ja tuomio 21.12.2016, neuvosto v. Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, 100, 107, 110 ja 113 kohta) – sen, että toinen osapuoli lakkauttaa tai keskeyttää tämän sopimuksen muissa määräyksissä määrätyn kaupan vapauttamisen.
- 162 On todettava, että kolmannellatoista luvulla on keskeinen sija suunnitellussa sopimuksessa.
- 163 Olisi epä johdonmukaista katsoa, että määräykset unionin ja kolmannen valtion välisen kaupan vapauttamisesta kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan mutta määräykset, joilla pyritään varmistamaan, että tämä vapauttaminen tapahtuu kestävän kehityksen mukaisesti, eivät kuulu siihen. Kestävän kehityksen tavoitteen mukaisesti tapahtuva kaupankäynti on nimittäin erottamaton osa yhteistä kauppapolitiikkaa, kuten tämän lausunnon 147 kohdassa todetaan.
- 164 SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettua unionin yksinomaista toimivaltaa ei kylläkään voida käyttää siinä tarkoituksessa, että säänneltäisiin työntekijöiden suojelun ja ympäristönsuojelun tasoa osapuolten alueilla. Tällaisten sääntöjen antaminen kuuluu unionin ja jäsenvaltioiden väliseen toimivallan jakoon, josta määrätään muun muassa SEUT 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa, SEUT

3 artiklan 2 kohdassa ja SEUT 4 artiklan 2 kohdan b ja e alakohdassa. SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdalla ei nimittäin ole etusijaa EUT-sopimuksen muihin määräyksiin nähden, varsinkin, kun SEUT 207 artiklan 6 kohdassa määrätään, että ”yhteisen kauppapolitiikan alaan kuuluvan toimivallan käyttäminen ei vaikuta unionin ja jäsenvaltioiden väliseen toimivallan jakoon – –”.

- 165 Tässä asiassa suunnitellun sopimuksen 13.1 artiklan 4 kohdasta käy kuitenkin ilmi, että osapuolilla ”ei ole aikomusta yhdenmukaistaa työtä tai ympäristöä koskevia sääntöjään”, ja sen 13.2 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että nämä osapuolet tunnustavat vastavuoroisen oikeutensa vahvistaa omat ympäristönsuojelun ja työntekijöiden suojelun tasonsa ja näin ollen saattaa voimaan tai muuttaa lainsäädäntöään ja politiikkaansa tavalla, joka on johdonmukainen niiden näillä aloilla tekemien kansainvälisten sitoumusten kanssa.
- 166 Kaikista näistä seikoista seuraa, että suunnitellun sopimuksen kolmanneltoista luvun määräyksillä ei ole tarkoitus säännellä työntekijöiden suojelun ja ympäristönsuojelun tasoja kummankin osapuolen alueella vaan säännellä unionin ja Singaporen tasavallan välistä kauppaa asettamalla sen vapauttamisen edellytykseksi sen, että osapuolet noudattavat työntekijöiden suojelua ja ympäristönsuojelua koskevia kansainvälisiä sitoumuksiaan.
- 167 Kaiken edellä esitetyn perusteella suunnitellun sopimuksen kolmastoista luku kuuluu tämän lausunnon 36 kohdassa muistutettujen arviointiperusteiden mukaisesti yhteiseen kauppapolitiikkaan ja näin ollen SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimivalta

Liikennepalveluita koskevat sitoumukset

- 168 Tämän lausunnon 56–68 kohdassa esitetyistä syistä on niin, että siltä osin kuin suunnitellun sopimuksen kahdeksanteen lukuun sisältyvät sitoumukset koskevat kansainvälisen meriliikenteen, rautatieliikenteen, maantieliikenteen ja sisävesiliikenteen palveluita sekä näihin liikennepalveluihin luonnostaan liittyviä palveluita, ne eivät kuulu yhteiseen kauppapolitiikkaan vaan ne on hyväksyttävä unionin ja jäsenvaltioiden toimivallan jaon mukaisesti yhteisen liikennepolitiikan alalla.
- 169 Yhteistä liikennepolitiikkaa säännellään EUT-sopimuksen kolmannen osan VI osastossa, joka koostuu SEUT 90–SEUT 100 artiklasta. SEUT 100 artiklan 1 kohdassa määrätään, että kyseisen osaston määräyksiä sovelletaan rautatieliikenteeseen sekä maantie- ja sisävesiliikenteeseen, ja sen 2 kohdassa myönnetään unionin lainsäätäjälle toimivalta antaa meri- ja lentoliikennettä koskevat aiheelliset säännökset. SEUT 91 artiklan 1 kohdassa valtuutetaan lainsäätäjä antamaan yhteisen liikennepolitiikan yhteydessä ”yhteisiä sääntöjä”.
- 170 Tältä osin 31.3.1971 annetun tuomion komissio v. neuvosto (22/70, EU:C:1971:32) 17 kohdassa on todettu, että kun unioni antaa säännöksiä, joilla otetaan käyttöön yhteisiä sääntöjä, olivatpa ne missä muodossa tahansa, jäsenvaltioilla ei ole enää yksin tai edes yhdessä oikeutta sopia kolmansien valtioiden kanssa näihin sääntöihin vaikuttavista velvoitteista (ks. vastaavasti mm. tuomio 5.11.2002, komissio v. Tanska, C-467/98, EU:C:2002:625, 77–80 kohta).
- 171 Tämän oikeuskäytännön mukaisesti SEUT 216 artiklassa myönnetään unionille toimivalta tehdä muun muassa sellaiset kansainväliset sopimukset, jotka voivat ”vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta”.
- 172 SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti unionilla on tällaisen sopimuksen tekemistä varten yksinomainen toimivalta.

- 173 Komissio katsoo, että suunnitellun sopimuksen kahdeksanteen lukuun sisältyvät liikenteeseen liittyvät sitoumukset ovat omiaan vaikuttamaan yhteisiin sääntöihin tai muuttamaan niiden ulottuvuutta. Parlamentti on myös tällä kannalla, toisin kuin neuvosto ja unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot.
- 174 Tätä kysymystä on tarkasteltava kaikkien niiden liikennemuotojen osalta, jotka mainitaan suunnitellun sopimuksen kahdeksanteen lukuun liitetyissä sitoumusten luetteloissa. Koska tässä sopimuksessa kiinnitetään erityistä huomiota meriliikenteeseen, tarkastellaan sitä ensimmäisenä.

— Meriliikenne

- 175 Vaikka suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun 8.3 ja 8.9 artiklassa ja tämän luvun liitteinä olevissa lisäyksissä 8-A-1 ja 8-B-1 olevassa 11.A kohdassa ja lisäyksissä 8-A-2 et 8-A-3 olevassa 16.A kohdassa suljetaan pois tämän luvun soveltamisalasta kansallinen kabotaasiliikenne, siinä on sitä vastoin alajakso, joka koskee kansainvälisen meriliikenteen palveluita. Tässä alajaksossa on sopimuksen 8.56 artikla, jonka sanamuoto on seuraava:

”1. Tässä alajaksossa vahvistetaan periaatteet, jotka koskevat kansainvälisten meriliikennepalveluiden vapauttamista B (Rajatyöllinen palvelujen tarjonta), C (Sijoittautuminen) ja D jakson (Luonnollisten henkilöiden tilapäinen oleskelu liiketoimintaa varten) nojalla.

2. Tässä alajaksossa

’kansainväliseen meriliikenteeseen’ sisältyvät ovelta ovelle -kuljetukset ja multimodaaliliikenne, joilla tarkoitetaan tavaroiden kuljettamista useammalla kuin yhdellä liikennemuodolla ja joihin sisältyy meriosuus, ainoastaan yhdellä kuljetusasiakirjalla, minkä vuoksi tähän kuuluu oikeus tehdä suoraan sopimuksia muiden liikennemuotojen tarjoajien kanssa.

3. Kansainvälisen meriliikenteen osalta osapuolet sopivat varmistavansa seuraavien periaatteiden tehokkaan soveltamisen: vapaa oikeus kuljettaa rahtia kaupalliselta pohjalta, vapaus tarjota kansainvälisiä meriliikennepalveluita sekä kansallinen kohtelu tällaisten palveluiden tarjonnan yhteydessä.

Ottaen huomioon kansainvälisten meriliikennepalvelujen nykyisen vapauttamisen asteen osapuolten välillä

- a) osapuolet soveltavat tosiasiallisesti periaatetta, jonka mukaan kansainvälisille meriliikennemarkkinoille ja meriliikenteeseen on rajoittamaton pääsy kaupallisin ehdoin ja syrjimättömästi; ja
- b) kukin osapuoli myöntää toisen osapuolen lipun alla toimiville tai sen palveluntarjoajien liikennöimille aluksille yhtä edullisen kohtelun kuin omille tai minkä tahansa kolmannen maan aluksille sen mukaan, kumpi näistä on parempi, muun muassa satamiin pääsyn, satamien infrastruktuurin ja merenkulun tukipalvelujen käytön ja niistä johtuvien maksujen ja palkkioiden, tullipalvelujen ja laituripaikkojen sekä lastausta ja purkamista varten tarvittavien tilojen ja välineiden saannin osalta.

4. Soveltaessaan näitä periaatteita osapuolet

- a) eivät ota käyttöön tulevaisuudessa, kolmansien maiden kanssa meriliikennepalveluista tehtävissä sopimuksissa lastinjakojärjestelyitä, kuivan ja nestemäisen irtolastin kuljetukset ja linjaliikenne mukaan luettuina, ja lopettavat kohtuullisen ajan kuluessa tällaiset lastinjakojärjestelyt, jos niitä on aiemmissa sopimuksissa; ja

b) poistavat tämän sopimuksen voimaan tullessa kaikki yksipuoliset toimenpiteet sekä hallinnolliset, tekniset tai muut esteet, jotka voisivat rajoittaa peiteltysti kansainvälisten merikuljetuspalvelujen vapaata tarjoamista tai vaikuttaa niihin syrjivästi, ja pidättäytyvät ottamasta tällaisia käyttöön.

5. Kukin osapuoli sallii toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalvelujen tarjoajien sijoittautumisen alueelleen erityissitoumusten luettelonsa kirjattujen sijoittautumis- ja toimintaedellytysten mukaisesti.

6. Osapuolet antavat toisen osapuolen kansainvälisen meriliikenteen kuljetuspalveluiden tarjoajien käyttöön kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin seuraavat satamapalvelut:

a) luotsaus

b) hinaus ja vetoapu,

c) muonitus,

d) polttoaineen ja veden toimitus,

e) jätehuolto ja painolastin hävittäminen,

f) satamakapteenipalvelu,

g) navigointilaitteet ja

h) alusten käytön kannalta ratkaisevan tärkeät maissa sijaitsevat käyttöpalvelut, kuten viestintä-, vesi- ja sähköpalvelut, korjausvälineet hätätapauksia varten, ankkurointi, ankkuripaikka ja ankkurointipalvelut.”

176 Tätä 8.56 artiklaa on luettava yhdessä suunnitellun sopimuksen kahdeksanteen lukuun liitettyjen erityissitoumusten kanssa. Tämän sopimuksen 8.7 ja 8.12 artiklassa nimittäin määrätään, että ”osapuolen – – vapauttamat alat sekä – – rajoitukset, joita [sovelletaan] varausten muodossa – –, luetellaan ensiksi mainitun osapuolen erityissitoumusten luettelossa”.

177 Tämän luvun liitteinä olevissa lisäyksissä 8-A-1 ja 8-B-1 olevasta 11.A kohdasta käy ilmi, että unioni ja Singaporen tasavalta eivät ole liittäneet kyseisessä 8.56 artiklassa tarkoitettuihin sitoumuksiin mitään rajoituksia siltä osin kuin on kyse kansainvälisten meriliikennepalvelujen rajatylittävästä tarjoamisesta (toimitusmuodot 1 ja 2).

178 Siltä osin kuin sitä vastoin on kyse kansainvälisten meriliikennepalveluiden tarjoamisesta luonnollisten henkilöiden läsnäolon välityksellä (toimitusmuoto 4), on todettava, että suunnitellussa sopimuksessa pysytetään unionin ja Singaporen tasavallan välisten suhteiden oikeustila. Tämän sopimuksen kahdeksannen luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-3 olevasta 16.A kohdasta, jonka mukaan unionissa voidaan pitää voimassa kansalaisuusvaatimuksia, ja saman luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-B-1 olevasta 11.A kohdasta, jonka mukaan Singaporen tasavalta ei ole velvollinen vapauttamaan näitä toimitusmuodon 4 palveluita, käy ilmi, etteivät osapuolet sitoudu vapauttamaan tätä palveluiden toimitusmuotoa.

179 Siltä osin kuin on kyse kansainvälisen meriliikenteen palveluiden tarjoamisesta toisen osapuolen alueella olevan kaupallisen läsnäolon välityksellä (toimitusmuoto 3), suunnitellun sopimuksen 8.56 artiklan 5 kohdassa vahvistettua sitoumusta, jonka mukaan kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalvelujen tarjoajien sijoittautumisen alueelleen perustettavan yksikön muodossa, rajoitetaan suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun liitteenä olevassa

lisäyksessä 8-A-2 olevassa 16.A kohdassa ja saman luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-B-1 olevassa 11.A kohdassa, joissa rajoitetaan toisen osapuolen palveluntarjoajien mahdollisuutta sijoittautua liikennöidäkseen aluksia, jotka purjehtivat sijoittautumisvaltion lipun alla.

- 180 Sen arvioimista varten, voivatko toimitusmuodon 1 ja 2 palveluita sekä rajallisempia toimitusmuodon 3 palveluita koskevat sitoumukset ”vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden olottuvuutta” SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla, on nojaututtava unionin tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan tämä vaara on olemassa silloin, kun nämä sitoumukset kuuluvat mainittujen sääntöjen soveltamisalaan (ks. mm. tuomio 4.9.2014, komissio v. neuvosto, C-114/12, EU:C:2014:2151, 68 kohta; lausunto 1/13 (Kolmansien valtioiden liittyminen Haagin yleissopimukseen), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, 71 kohta; tuomio 26.11.2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, 29 kohta ja lausunto 3/15 (Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, 105 kohta).
- 181 Tällaista vaaraa koskevan toteamuksen edellytyksenä ei ole se, että kansainvälisten sitoumusten kattama ala ja unionin säännösten kattama ala ovat täysin yhdenmukaiset. Nämä sitoumukset voivat vaikuttaa unionin yhteisten sääntöjen olottuvuuteen tai muuttaa sitä silloin, kun kyseiset sitoumukset kuuluvat alaan, jonka tällaiset säännöt jo suurelta osin kattavat (ks. lausunto 1/03 (Uusi Luganon yleissopimus), 7.2.2006, EU:C:2006:81, 126 kohta; tuomio 4.9.2014, komissio v. neuvosto, C-114/12, EU:C:2014:2151, 69 ja 70 kohta; lausunto 1/13 (Kolmansien valtioiden liittyminen Haagin yleissopimukseen), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, 72 ja 73 kohta ja lausunto 3/15 (Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta), 14.2.2017, EU:C:2017:114, 106 ja 107 kohta).
- 182 Nyt käsiteltävässä asiassa asetuksella N:o 4055/86, jolla säännellään palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliikenteeseen, vahvistetuilla yhteisillä säännöillä katetaan suurelta osin ala, johon suunniteltuun sopimukseen sisältyvät edellä mainitut sitoumukset kuuluvat.
- 183 Tässä asetuksessa myönnetään kansainvälisen meriliikenteen palveluiden tarjoamisen vapaus kahdelle sen 1 artiklassa määritellylle henkilöryhmälle eli yhtäältä niille jäsenvaltion kansalaisille, jotka ovat sijoittautuneet eri jäsenvaltioon kuin palvelujen vastaanottaja, ja toisaalta niille jäsenvaltion kansalaisille, jotka ovat sijoittautuneet kolmanteen valtioon, sekä varustamoille, jotka ovat sijoittautuneet kolmanteen valtioon ja jotka ovat jäsenvaltion kansalaisten määräysvallassa.
- 184 Unionin lainsäätäjä on myös asettanut liittymää koskevan vaatimuksen, kun se on käyttämällä kyseisen asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa ilmaisua ”jos näiden kansalaisten tai varustamojen alukset on rekisteröity tässä jäsenvaltiossa sen lainsäädännön mukaisesti” säätänyt, että jäsenvaltion kansalaiset, jotka toimivat kolmannessa maassa sijaitsevasta toimipaikasta käsin, jäävät palvelujen tarjoamisen vapauden ulkopuolelle, jos heidän aluksensa eivät purjehdi kyseisen valtion lipun alla (ks. tuomio 8.7.2014, Fonnship ja Svenska Transportarbetareförbundet, C-83/13, EU:C:2014:2053, 34 kohta).
- 185 Asetuksella N:o 4055/86 ulotetaan tällä tavoin rajoitetusti palveluiden tarjoamisen vapaus kansainvälisen meriliikenteen palveluihin.
- 186 Asetuksen 1 artiklan 3 kohdassa myös täsmennetään, että ”[SEUT 51–SEUT 54] artiklaa sovelletaan asioihin, joista tässä asetuksessa säädetään”.
- 187 Saman asetuksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa on seuraava lisäys:

”1. Jos – – jäsenvaltion kansalainen tai jäsenvaltion varustamo on tilanteessa tai uhkaa joutua tilanteeseen, jossa sillä ei ole todellista mahdollisuutta osallistua tiettyyn kolmanteen maahan suuntautuvaan tai sieltä lähtevään liikenteeseen, kyseisen jäsenvaltion on mahdollisimman pian ilmoitettava siitä muille jäsenvaltioille ja komissiolle.

2. Neuvosto päättää toteutettavista toimenpiteistä – – komission ehdotuksesta. Tällaisiin toimenpiteisiin voivat – – kuulua lastinjakojärjestelyistä käytävät neuvottelut ja lastinjakojärjestelyistä päättäminen.”

- 188 Meriliikenteen palveluiden tarjoaminen unionin ja Singaporen tasavallan välillä kuuluu yhteisiin sääntöihin, jotka on vahvistettu asetuksella N:o 4055/86. Niiden vaikutuksena on muun muassa, että jäsenvaltioon sijoittautuneilla näiden palveluiden tarjoajilla ja jäsenvaltion kansalaisilla, joilla on määräysvalta Singaporessa sijaitsevassa meriliikenneyhtiössä, joka tarjoaa tällaisia palveluita jäsenvaltion lipun alla purjehtivien alusten avulla, on periaatteessa vapaa pääsy tähän kolmanteen valtioon suuntautuvaan ja sieltä peräisin olevaan liikenteeseen. Sitä vastoin unionin ja kyseisen kolmannen valtion välisten meriliikenteen palveluiden tarjoajilla, jotka eivät täytä näitä liittymää koskevia vaatimuksia, ei ole oikeutta tällaiseen vapaaseen pääsyyn.
- 189 Suunniteltuun sopimukseen sisältyvät sitoumukset vaikuttavat huomattavasti näihin asetuksella N:o 4055/86 vahvistettuihin yhteisiin sääntöihin unionin ja Singaporen tasavallan välisten meriliikenteen palveluiden osalta tai muuttavat huomattavasti niiden ulottuvuutta.
- 190 Tämän sopimuksen 8.56 artiklan 3 kohdasta nimittäin johtuu, että unionin meriliikenteen palveluiden tarjoajilla ja jonkin jäsenvaltion kansalaisilla, jotka käyttävät määräysvaltaa Singaporeen sijoittautuneessa meriliikenneyhtiössä, on vapaa pääsy tähän kolmanteen valtioon suuntautuvaan ja sieltä peräisin olevaan liikenteeseen ilman, että näiltä viimeksi mainituilta edellytetään, että niiden alukset purjehtivat jonkin jäsenvaltion lipun alla. Tämä järjestelmä eroaa huomattavasti asetuksella N:o 4055/86 käyttöön otetusta järjestelmästä.
- 191 Suunniteltu sopimus vaikuttaa myös mainitun asetuksen 6 artiklassa säädettyihin sääntöihin. Tästä 6 artiklasta nimittäin seuraa, että neuvosto voi sallia lastinjakojärjestelyistä käytävät neuvottelut ja niistä päättämisen silloin, kun jäsenvaltion kansalainen tai varustamo kohtaa vaikeuksia päästä kolmanteen valtioon suuntautuvaan ja sieltä peräisin olevaan liikenteeseen, mutta suunnitellun sopimuksen 8.56 artiklan 4 kohdassa määrätään tällaisten järjestelyiden asteittaisesta poistamisesta.
- 192 Näin ollen suunnitellun sopimuksen sitoumukset, jotka koskevat unionin ja Singaporen tasavallan välisiä meriliikenteen palveluita, voivat vaikuttaa asetuksessa N:o 4055/86 vahvistettuihin yhteisiin sääntöihin, joita sovelletaan näiden palveluiden tarjoamiseen, tai muuttaa niiden ulottuvuutta.
- 193 Unionilla on näin ollen SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen toimivalta hyväksyä nämä sitoumukset.
- 194 Sama koskee välttämättä sitoumuksia, joilla mainittuihin liikennepalveluihin pääsyyn liitetään vapaa pääsy näihin luonnostaan liittyviin palveluihin, jotka on lueteltu suunnitellun sopimuksen 8.56 artiklan 6 kohdassa sekä kyseisen sopimuksen kahdeksannen luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-1 olevassa 12 kohdassa, lisäyksissä 8-A-2 ja 8-A-3 olevassa 17 kohdassa sekä lisäyksessä 8-B-1 olevassa 11 kohdassa.

– Rautatieliikenne

- 195 Suunnitellun sopimuksen kahdeksannessa luvussa vahvistetuista periaatteista, jotka esitetään tiivistetysti tämän lausunnon 51 kohdassa, kun niitä luetaan yhdessä tämän luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-1 olevan 11.C kohdan, liitteinä olevissa lisäyksissä 8-A-2 ja 8-A-3 olevan 16.C kohdan ja liitteenä olevassa lisäyksessä 8-B-1 olevan 11.B kohdan kanssa, käy ilmi, että siinä vapautetaan toimitusmuotojen 2 ja 3 rautatieliikenteen palvelut unionin ja Singaporen tasavallan välillä.

- 196 Näin ollen unioni sitoutuu sallimaan mainittujen palveluiden alalla singaporelaisille palvelun tarjoajille pääsyn unionin rautatieverkkoihin ja rautatietoihintoihin ja tarvittaessa mahdollisuuden sijoittautumiseen yhtä edullisin ehdoin kuin unionin palvelun tarjoajille. Singaporen tasavalta sitoutuu vastaavalla tavalla unionin palvelun tarjoajiin nähden siltä osin kuin on kyse pääsystä sen alueella sijaitseviin rautatieverkkoihin ja rautatietoihintoihin.
- 197 Nämä unionin sitoumukset kuuluvat alaan, jonka unionin yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat.
- 198 Singaporelaisille palvelun tarjoajille näiden sitoumusten mukaisesti myönnettyt yhtä edulliset edellytykset päästä unionin rautatieverkkoihin ja rautatietoihintoihin ja tarvittaessa sijoittautua unioniin ovat tekijöitä, joita säännellään yhtenäisen eurooppalaisen rautatiealueen säännöillä, joista säädetään direktiivillä 2012/34.
- 199 Tämän direktiivin, joka annettiin SEUT 91 artiklan perusteella, johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan, että ”palvelujen tarjoamisen vapauden periaatetta [on] sovellettava rautatiesektorilla ottaen huomioon tämän sektorin erityispiirteet”. Sen 1 artiklassa säädetään, että sitä ”sovelletaan rautatieinfrastruktuurin käyttöön kotimaisessa ja kansainvälisessä rautatieliikenteessä” ja että siinä säädetään muun muassa ”rautateiden infrastruktuurin hallintoon ja jäsenvaltioihin sijoittautuneiden tai sijoittautuvien rautatieyritysten rautatiekuljetustoimintaan sovellettavista säännöistä” ja ”arviointiperusteista, joita sovelletaan, kun jäsenvaltiot myöntävät, uusivat tai muuttavat unioniin sijoittautuneille tai sijoittautuville rautatieyrityksille tarkoitettuja toimilupia”.
- 200 Heti suunnitellun sopimuksen voimaantulon jälkeen singaporelaisten toimijoiden unionissa tarjoamat rautatieliikenteen palvelut kuuluvat tämän sopimuksen mukaisten sitoumusten mukaisesti pääsyä ja sijoittautumista koskevaan järjestelmään, joka kattaa samat seikat kuin direktiivillä 2012/34 käyttöön otettu järjestelmä ja jonka ei tule olla vähemmän edullinen kuin viimeksi mainittu.
- 201 Kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, on niin, että kun unionin ja kolmannen valtion välisessä sopimuksessa määrätään tässä sopimuksessa tarkoitettuihin kansainvälisiin suhteisiin sovellettavista säännöistä, jotka ovat suurelta osin päällekkäisiä unionin sisäisiin tilanteisiin sovellettavien unionin yhteisten sääntöjen kanssa, on katsottava, että tämä sopimus saattaa vaikuttaa näiden yhteisten sääntöjen ulottuvuuteen tai muuttaa sitä. Vaikka ristiriitaa kyseisten yhteisten sääntöjen kanssa ei olisi, niiden merkitykseen, soveltamisalaan ja tehokkuuteen voi kohdistua vaikutuksia (ks. mm. lausunto 1/03 (Uusi Luganon yleissopimus), 7.2.2006, EU:C:2006:81, 143 ja 151–153 kohta; lausunto 1/13 (Kolmansien valtioiden liittyminen Haagin yleissopimukseen), 14.10.2014, EU:C:2014:2303, 84–90 kohta ja tuomio 26.11.2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, 48 ja 49 kohta).
- 202 Koska suunniteltuun sopimukseen rautatieliikenteen palveluista sisältyvät sitoumukset kuuluvat alaan, jonka unionin yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat, ja koska nämä sitoumukset voivat vaikuttaa niiden ulottuvuuteen tai muuttaa sitä, unionilla on SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen toimivalta hyväksyä nämä sitoumukset.
- 203 Sama koskee välttämättä sitoumuksia, joilla mainittuihin kuljetuspalveluihin pääsyyn liitetään vapaa pääsy niihin luonnostaan liittyviin palveluihin, jotka luetellaan suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-1 olevassa 12 kohdassa, lisäyksessä 8-A-2 olevassa 17 kohdassa ja lisäyksessä 8-B-1 olevassa 11 kohdassa.
- Maantieliikenne
- 204 Suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun periaatteista, jotka esitetään tiivistetysti tämän lausunnon 51 kohdassa – kun niitä luetaan yhdessä saman luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-1 olevan 11.D kohdan, saman luvun liitteenä olevissa lisäyksissä 8-A-2 ja 8-A-3 olevan 16.D kohdan ja

saman luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-B-1 olevan 11.C kohdan kanssa –, käy ilmi, että siinä vapautetaan rajoituksitta toimitusmuodon 2 ja tietyssä määrin toimitusmuotojen 3 ja 4 maantieliikenteen palvelut unionin ja Singaporen välillä.

205 Unioni sitoutuu täten sallimaan singaporelaisille palvelun tarjoajille maanteiden henkilö- ja tavaraliikenteen palveluiden tarjoamisen unionissa yhtä edullisin ehdoin kuin unionin palvelun tarjoajille. Singaporen tasavalta sitoutuu vastaavalla tavalla unionin palvelun tarjoajiin nähden.

206 Kyseiset unionin sitoumukset kuuluvat alaan, jonka unionin yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat.

207 Yhtä edulliset ehdot, joita singaporelasiin palvelun tarjoajiin sovelletaan näiden sitoumusten mukaisesti, jotta ne tarjoavat maantieliikenteen palveluita unionissa, vastaavat suurelta osin seikkoja, joita säännellään asetuksissa N:o 1071/2009, N:o 1072/2009 ja N:o 1073/2009 vahvistetuilla yhteisillä säännöillä.

208 Näiden yhteiseen liikennepolitiikkaan kuuluvien asetusten 1 artikloissa säädetään yhteisistä säännöistä, jotka koskevat ”maantieliikenteen harjoittajan ammattiin pääsyä ja tämän ammatin harjoittamista”, ”[unionin] alueella harjoitettavaan maanteiden kansainväliseen tavaraliikenteeseen” ja ”kansainväliseen henkilöliikenteeseen, joka tapahtuu linja-autoilla [unionin] alueella”.

209 Suunnitellun sopimuksen voimaantulon jälkeen singaporelaisten toimijoiden unionissa tarjoamien maantieliikenteen palveluiden on tähän sopimukseen sisältyvien sitoumusten mukaisesti kuuluttava pääsyä koskevaan järjestelmään, joka kattaa samat seikat kuin erityisesti asetuksilla N:o 1072/2009 ja N:o 1073/2009 käyttöön otettu järjestelmä ja jonka ei tule olla sitä vähemmän edullinen.

210 Tämän lausunnon 201 kohdassa esitetyistä syistä on katsottava, että tällaiset kansainväliset sitoumukset kuuluvat alaan, jonka unionin yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat, ja ne ovat omiaan vaikuttamaan yhteisten sääntöjen ulottuvuuteen tai muuttamaan sitä.

211 Unionilla on näin ollen SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen toimivalta hyväksyä sitoumukset, jotka koskevat maantieliikenteen palveluita.

212 Sama koskee välttämättä sitoumuksia, joilla mainittuihin kuljetuspalveluihin pääsyyn liitetään vapaa pääsy niihin luonnostaan liittyviin palveluihin, jotka luetellaan suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-1 olevassa 12 kohdassa, lisäyksessä 8-A-2 olevassa 17 kohdassa ja lisäyksessä 8-B-1 olevassa 11 kohdassa.

– Sisävesiliikenteen palvelut

213 Sisävesiliikenteen palveluita, jotka rajoittuvat unionin jäsenvaltion tai Singaporen tasavallan alueelle, ei mainita suunnitellussa sopimuksessa, eivätkä ne näin ollen suunnitellun sopimuksen 8.7 ja 8.12 artiklan mukaisesti kuulu sen kahdeksannessa luvussa määrättyyn vapauttamiseen.

214 Myöskään unionin jäsenvaltioiden välisiä sisävesiliikenteen palveluita, jotka mainitaan unionin erityissitoumusten luettelossa toimitusmuotojen 1–3 palveluiden osalta, ei vapauteta. Suunnitellun sopimuksen kahdeksannen luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-1 olevassa 11.B kohdassa ja saman luvun liitteenä olevassa lisäyksessä 8-A-2 olevassa 16.B kohdassa lueteltujen rajoitusten vuoksi singaporelaisilla yrittäjillä ei ole oikeutta tarjota näitä liikennepalveluita.

215 Näissä lisäyksissä määrätään muun muassa kansalaisuusedellytysten pysyttämistä. Lisäksi 13 jäsenvaltion alueet on suljettu pois näiden kuljetuspalveluiden rajatylittävästä tarjoamisesta. Näiden jäsenvaltioiden maantieteellisen aseman johdosta jäsenvaltioiden väliset sisävesireitit, joihin tämä poissulkeminen ei vaikuta, rajoittuvat lähinnä Saksan, Itävallan, Ranskan, Luxemburgin ja

Alankomaiden välisiin sisävesireitteihin ja Belgian, Ranskan ja Alankomaiden välisiin sisävesireitteihin. Näille sisävesireiteille pääsyä on kuitenkin rajoitettu olemassa olevien sopimusten mukaisesti, ja mainituissa lisäyksissä määrätään nimenomaisesti näiden sopimusten pysyttämistä ilman, että niiden soveltamisala laajennettaisiin koskemaan singaporelaisia yrittäjiä.

- 216 Tästä seuraa, että suunnitellussa sopimuksessa olevaan mainintaan sisävesiliikenteen palveluista liittyy korkeintaan sitoumuksia, joiden ulottuvuus on äärimmäisen rajallinen.
- 217 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että arvioitaessa kansainvälisen sopimuksen tekemistä koskevan toimivallan luonnetta ei ole aiheellista ottaa huomioon tämän sopimuksen sellaisia määräyksiä, joiden ulottuvuus on äärimmäisen rajallinen (ks. mm. lausunto 1/08 (Sopimukset GATS-sopimuksen yhteydessä annettujen erityissitoumusten listojen muuttamisesta), 30.11.2009, EU:C:2009:739, 166 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Näin ollen unionin toimivallan luonne on määritettävä käsiteltävässä asiassa – siltä osin kuin on kyse suunnitellun sopimuksen kahdeksanteen lukuun sisältyvistä sitoumuksista liikennepalveluiden alalla – siten, että otetaan huomioon meri-, rautatie- ja maantieliikennettä koskevat sitoumukset. Koska unionilla on tämän lausunnon 175–212 kohdassa esitetyistä syistä SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen toimivalta hyväksyä nämä sitoumukset, tästä toteamuksesta ja tämän lausunnon 69 kohdassa esitetystä toteamuksesta seuraa yhdessä, että unionilla on yksinomainen toimivalta koko kahdeksannen luvun osalta.
- 218 Toisin kuin Irlanti on väittänyt, tätä toteamusta ei tee tyhjäksi Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehty pöytäkirja N:o 21, joka on EU- ja EUT-sopimusten liitteenä. Tältä osin on riittävää todeta, että tässä pöytäkirjassa ei viitata yhteiseen kauppapolitiikkaan ja yhteiseen liikennepolitiikkaan, ja on muistutettava, että kyseessä olevan toimenpiteen tarkoitus ja sisältö määrittää sen, mitä pöytäkirjoja mahdollisesti sovelletaan, eikä päinvastoin (ks. analogisesti tuomio 22.10.2013, komissio v. neuvosto, C-137/12, EU:C:2013:675, 74 ja 75 kohta). Koska suunniteltu sopimus ei koske näkökohtia, joita säännellään EUT-sopimuksen kolmannen osan V osastossa, ei kyseisellä pöytäkirjalla ole merkitystä tässä menettelyssä. Sama koskee myös Tanskan asemasta tehtyä pöytäkirjaa N:o 22, joka on EU- ja EUT-sopimusten liitteenä, kuten Tanskan kuningaskunta istunnon aikana huomautti.

Liikenteen alan julkisia hankintoja koskevat sitoumukset

- 219 Kuten tämän lausunnon 77 kohdassa todetaan, on niin, että siltä osin kuin suunnitellun sopimuksen kymmenenteen lukuun sisältyvät sitoumukset koskevat kansainvälisen meriliikenteen, rautatieliikenteen, maantieliikenteen ja sisävesiliikenteen palveluiden julkisia hankintoja sekä näihin liikennepalveluihin luonnostaan liittyvien liitännäisten palveluiden julkisia hankintoja, ne eivät kuulu yhteiseen kauppapolitiikkaan.
- 220 Näin ollen on tarkasteltava, onko unionilla näitä julkisia palveluhankintoja koskevien sitoumusten osalta SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomainen ulkoinen toimivalta.
- 221 Kuten tämän lausunnon 75 ja 76 kohdassa todetaan, suunnitellun sopimuksen kymmenennessä luvussa on sääntöjä, joilla on tarkoitus säännellä julkisten hankintasopimusten tekemistä unionissa ja Singaporessa, jotta varmistetaan, että tällaisten sopimusten tekomenettelyissä noudatetaan syrjintäkiellon ja avoimuuden periaatteita.
- 222 Julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/24/EU (EUVL 2014, L 94, s. 65) ja vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/25/EU (EUVL 2014, L 94, s. 243) saatetaan voimaan yhteisten sääntöjen kokonaisuus, joilla on tarkoitus taata, että

julkiset hankinnat muun muassa liikenteen alalla tehdään unionissa näiden samojen periaatteiden mukaisesti, kuten direktiivin 2014/24 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa ja 18 artiklassa sekä direktiivin 2014/25 johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa ja 36 artiklassa täsmennetään.

- 223 Heti suunnitellun sopimuksen voimaantulon jälkeen singaporelaisten palveluntarjoajien mahdollisuus tehdä unionissa liikenteen alan julkisia hankintasopimuksia kuuluu siis sitoumuksiin, joilla katetaan samat seikat kuin ne, joita säännellään direktiiveillä 2014/24 ja 2014/25.
- 224 Näin ollen tämän lausunnon 201 kohdassa muistutetun oikeuskäytännön mukaisesti on katsottava, että unionilla on SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomaisen ulkoinen toimivalta suunnitellun sopimuksen kymmenenteen lukuun sisältyvien kansainvälisten sitoumusten osalta liikenteen alan julkisia palveluhankintoja koskevia sopimuksia koskevissa asioissa, koska nämä sitoumukset kuuluvat toimialaan, jonka unionin yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat, ja koska ne saattavat vaikuttaa niiden ulottuvuuteen tai muuttaa sitä.

Muita kuin suoria sijoituksia koskevat sitoumukset

- 225 Tämän lausunnon 80–109 kohdassa esitetyistä syistä suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jaksoon sisältyvät sitoumukset, jotka liittyvät sijoitusten suojaan, kuuluvat unionin yhteiseen kauppapolitiikkaan ja näin ollen tämän viimeksi mainitun yksinomaiseen toimivaltaan SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, koska ne liittyvät SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin ”ulkomaisiin suoriin sijoituksiin” unionin ja Singaporen tasavallan välillä.
- 226 Seuraavaksi on ratkaistava, onko unionilla SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukainen yksinomaisen toimivalta myös siltä osin kuin kyseinen A jakso koskee muita ulkomaisia sijoituksia unionin ja kyseisen kolmannen valtion välillä.
- 227 Tältä osin on muistutettava heti aluksi, että muut kuin suorat ulkomaiset sijoitukset voidaan toteuttaa muun muassa yhtiön arvopapereita hankkimalla siten, että tarkoituksena on taloudellisen sijoituksen tekeminen ilman aikomusta vaikuttaa yhtiön johtamiseen tai määräysvallan käyttämiseen siinä (ns. ”portfoliosijoitukset”) ja että tällaiset sijoitukset ovat SEUT 63 artiklassa tarkoitettuja pääomanliikkeitä (ks. mm. tuomio 28.9.2006, komissio v. Alankomaat, C-282/04 ja C-283/04, EU:C:2006:208, 19 kohta; tuomio 21.10.2010, Idryma Typou, C-81/09, EU:C:2010:622, 48 kohta ja tuomio 10.11.2011, komissio v. Portugal, C-212/09, EU:C:2011:717, 47 kohta).
- 228 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 367 kohdassa toteaa, muuntyyppiset sijoitukset kuin yhtiön arvopapereiden hankkiminen, kuten tietyntyyppiset kiinteistösjoitukset tai lainat, ovat myös suunnitellun sopimuksen yhdeksännessä luvussa tarkoitettuja sijoituksia ja ne voivat yhtiön arvopapereiden hankkimisen tavoin merkitä pääomanliikkeitä tai maksuja.
- 229 Komissio perustelee kantaansa lähinnä tämän lausunnon 201 kohdassa muistutetulla oikeuskäytännöllä, jonka mukaan unionin kanssa tehty sopimus voi myös silloin, kun se ei ole ristiriidassa unionin yhteisten sääntöjen kanssa, ”vaikuttaa” niihin SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla, ja se väittää, että suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jakso voi vaikuttaa SEUT 63 kohtaan ja että se kuuluu näin ollen SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 230 Kuten neuvosto ja unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot katsovat, kyseistä oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa tilanteessa, jossa kyseessä oleva unionin sääntö on EUT-sopimuksen määräys eikä sen perusteella annettu sääntö.

- 231 Yhtäältä nimittäin tämä oikeuskäytäntö, jonka keskeinen sisältö ilmaistaan SEUT 3 artiklan 2 kohdan viimeisessä lauseessa, perustuu 31.3.1971 annettuun tuomioon komissio v. neuvosto (22/70, EU:C:1971:32).
- 232 Mainitun tuomion 17–19 kohdassa todettiin seuraavaa:
- ”17 Erityisesti, aina silloin kun yhteisö antaa perustamissopimuksessa määrätyn yhteisen politiikan toteuttamiseksi säännöksiä, joilla otetaan käyttöön yhteisiä sääntöjä, olivatpa ne missä muodossa tahansa, jäsenvaltioilla ei ole enää yksittäistä tai edes yhteistä oikeutta sopia kolmansien valtioiden kanssa näihin sääntöihin vaikuttavista tai niiden sisältöä muuttavista velvoitteista.
- 18 Sitä mukaa kuin näitä yhteisiä sääntöjä otetaan käyttöön, yhteisö yksin voi ottaa vastuulleen ja panna täytäntöön sitoumukset, joista on sovittu kolmansien valtioiden suhteen ja jotka vaikuttavat yhteisön oikeusjärjestyksen soveltamisalaan kokonaisuudessaan.
- 19 Tämän johdosta perustamissopimuksen määräysten toteuttamisessa ei voi erottaa yhteisön sisäisten toimenpiteiden järjestelmää ulkosuhteita koskevien toimenpiteiden järjestelmästä.”
- 233 Näistä 31.3.1971 annetun tuomion komissio v. neuvosto (22/70, EU:C:1971:32) kohdista käy ilmi, että ”yhteisiä sääntöjä” ovat johdetun oikeudet säännökset, joita Euroopan yhteisö, josta on tullut Euroopan unioni, on vähitellen saattanut voimaan, ja että kun unioni on täten käyttänyt sisäistä toimivaltaansa, sillä on samanaikaisesti oltava yksinomainen ulkoinen toimivalta sen välttämiseksi, että jäsenvaltiot tekevät kansainvälisiä sitoumuksia, jotka voivat vaikuttaa näihin yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.
- 234 Näin ollen perusteet, joiden vuoksi yksinomaisen ulkoisen toimivallan sääntö on vahvistettu 31.3.1971 annetussa tuomiossa komissio v. neuvosto (22/70, EU:C:1971:32), sellaisena kuin se on vahvistettu unionin tuomioistuimen myöhemmässä oikeuskäytännössä (ks. mm. tuomio 5.11.2002, komissio v. Tanska, C-467/98, EU:C:2002:625, 77–80 kohta), jätettäisiin huomiotta, jos tämä nyttemmin SEUT 3 artiklan 2 kohdan viimeiseen lauseeseen sisältyvä sääntö laajennettaisiin koskemaan tapausta, jossa ei ole kyse – kuten tässä asiassa – johdetun oikeuden säännöistä, jotka unioni on antanut sille perussopimuksissa myönnetyn sisäisen toimivallan käyttämisen yhteydessä, vaan joka koskee unionin primaarioikeuden sääntöä, jonka perussopimuksen laatijat ovat antaneet.
- 235 Toisaalta on niin, että kun otetaan huomioon EU- ja EUT-sopimuksen etusija niiden perusteella toteutettuihin toimiin nähden, näiden toimien – unionin kolmansien valtioiden kanssa tekemät sopimukset mukaan lukien – laillisuus perustuu kyseisiin perussopimuksiin eivätkä ne voi vaikuttaa perussopimusten määräysten merkityssisältöön tai ulottuvuuteen. Mainitut sopimukset eivät näin ollen voi ”vaikuttaa” unionin primaarioikeuden sääntöihin tai ”muuttaa niiden ulottuvuutta” SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 236 Kansainvälisen sopimuksen tekemisestä – tässä tapauksessa Singaporen tasavallan kanssa – muita kuin suoria ulkomaisia sijoituksia koskevissa asioissa ei myöskään ole unionin oikeuden nykytilassa ”säädetty lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyssä unionin säädöksessä” SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 237 Kuten komissio nimenomaisesti totesi unionin tuomioistuimelle esittämissään huomautuksissa, tällaisen sopimuksen tekeminen ei vaikuta olevan ”välttämätöntä, jotta unioni voi käyttää sisäistä toimivaltaansa” SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 238 Tästä seuraa, että unionilla ei ole yksinomaista toimivaltaa tehdä kansainvälistä sopimusta Singaporen tasavallan kanssa siltä osin kuin tämä sopimus koskee muiden kuin suorien ulkomaisten sijoitusten suojaa.

- 239 Sitä vastoin se, että unioni tekee tällaisiin muihin kuin suoriin sijoituksiin liittyvän kansainvälisen sopimuksen, voi olla ”välttämätöntä jonkin unionin politiikalle perussopimuksissa vahvistetun tavoitteen saavuttamiseksi” SEUT 216 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 240 Kun otetaan erityisesti huomioon, että SEUT 63 artiklassa määrättyyn pääomien ja maksujen vapaaseen liikkuvuuteen jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden välillä ei muodollisesti voida vedota kolmansien valtioihin nähden, tämän vapaan liikkuvuuden käyttöön ottamista vastavuoroisuuden pohjalta tukevien kansainvälisten sopimusten tekemisen voidaan katsoa olevan välttämätöntä, jotta saavutettaisiin tämä vapaa liikkuvuus, joka on yksi EUT-sopimuksen kolmannen osan (”Unionin sisäiset politiikat ja toimet”) IV osaston (”Henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus”) tavoitteista.
- 241 Tämä IV osasto kuuluu SEUT 4 artiklan 2 kohdan a alakohdan, joka koskee sisämarkkinoita, mukaiseen unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.
- 242 Unionille SEUT 216 artiklan 1 kohdassa annettu toimivalta tehdä sopimus, jonka tekeminen on ”välttämätöntä jonkin unionin politiikalle perussopimuksissa vahvistetun tavoitteen saavuttamiseksi”, on myös luonteeltaan jaettu, koska SEUT 4 artiklan 1 kohdassa määrätään, että unionilla on ”jäsenvaltioiden kanssa jaettu toimivalta, kun unionille annetaan perussopimuksissa toimivaltaa, joka ei koske 3 ja 6 artiklassa tarkoitettuja aloja”, kuten tässä asiassa.
- 243 Tämän lausunnon 80–109 ja 226–242 kohdasta ilmenee, että suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jaksoon sisältyvät sitoumukset kuuluvat unionin yhteiseen kauppapolitiikkaan ja näin ollen unionin yksinomaiseen toimivaltaan SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti siltä osin kuin ne koskevat Singaporen kansalaisten ulkomaisia suoria sijoituksia unionissa ja päinvastoin unionin kansalaisten näitä sijoituksia Singaporessa. Nämä sitoumukset kuuluvat sitä vastoin unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan SEUT 4 artiklan 1 ja 2 kohdan a alakohdan mukaisesti siltä osin kuin ne liittyvät muuntyyppisiin sijoituksiin.
- 244 Näin ollen unioni ei voi yksin hyväksyä suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jaksoa.
- 245 Tämän A jakson osalta on vielä tarkasteltava usean jäsenvaltion unionin tuomioistuimelle esittämässään kirjallisissa ja suullisissa huomautuksissa esiin tuomaa kantaa, jonka mukaan suunnitellun sopimuksen 9.10 artikla ei voi kuulua unionin yksinomaiseen toimivaltaan eikä unionin jäsenvaltioiden kanssa jakamaan toimivaltaan ja se kuuluu näin ollen yksin jäsenvaltioiden toimivaltaan.
- 246 Kyseinen 9.10 artikla, jonka otsikko on ”Suhde muihin sopimuksiin”, on A jakson viimeinen määräys, ja sen 1 kohdassa määrätään seuraavaa:
- ”Tämän sopimuksen tullessa voimaan – – unionin jäsenvaltioiden ja Singaporen välisten [kahdenvälisen sijoitus]sopimusten, niistä johdetut oikeudet ja velvoitteet mukaan luettuina, voimassaolo päättyy ja ne korvataan tällä sopimuksella.”
- 247 Sen seikan, että unioni ja Singaporen tasavalta lisäsivät suunniteltuun sopimukseen nimenomaisen määräyksen, jonka mukaan unionin jäsenvaltioiden ja tämän kolmannen valtion väliset kahdenväliset sijoitussopimukset lakkaavat eivätkä näin ollen tuota oikeuksia ja velvollisuuksia tämän kyseisen kolmannen valtion kanssa tehdyn sopimuksen voimaantumisen jälkeen, ei voida katsoa loukkaavan jotakin jäsenvaltioiden toimivaltaa sillä edellytyksellä, että tämä määräys koskee alaa, jolla unionilla on yksinomainen toimivalta.
- 248 Kun unioni neuvottelee ja tekee kolmannen valtion kanssa sopimuksen, joka koskee alaa, jolla se on saavuttanut yksinomaisen toimivallan, se tulee jäsenvaltioidensa sijaan. Tältä osin on muistutettava, että oikeuskäytännössä on katsottu vakiintuneesti 12.12.1972 annetusta tuomiosta International Fruit

Company ym. (21/72–24/72, EU:C:1972:115, 10–18 kohta) lähtien, että unioni voi korvata jäsenvaltiot niiden kansainvälisissä sitoumuksissa, kun jäsenvaltiot ovat siirtäneet jollakin perustamissopimuksella unionille näitä sitoumuksia koskevat toimivaltuutensa ja kun unioni käyttää näitä toimivaltuuksia.

- 249 Tästä seuraa, että 1.12.2009 alkaen, jolloin EUT-sopimus, jossa unionille myönnetään yksinomainen toimivalta ulkomaisia suoria sijoituksia koskevissa asioissa, tuli voimaan, unionilla on ollut toimivalta hyväksyä yksin sen kolmannen valtion kanssa tekemän sopimuksen määräys, jonka mukaan on katsottava, että unionin jäsenvaltioiden ja tämän kolmannen valtion välisten aiemmin tehtyjen kahdenvälisen sopimusten sisältämät, ulkomaisia suoria sijoituksia koskevat sitoumukset korvautuvat unionin tekemällä sopimuksella heti sen voimaantulon jälkeen.
- 250 Tältä osin on muistutettava, että SEUT 2 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltioita koskee unionin antamaa valtuutusta lukuun ottamatta kielto toteuttaa toimia, joilla on oikeudellisia vaikutuksia aloilla, jotka kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä kahdenvälisiä investointisopimuksia koskevista siirtymäkauden järjestelyistä 12.12.2012 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1219/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 40) valtuutetaan kylläkin jäsenvaltiot tiukoin edellytyksin pitämään voimassa kolmannen valtion kanssa tekemänsä kansainväliset sopimukset, jotka koskevat suoria sijoituksia, tai jopa tekemään tällaisia sopimuksia niin kauan kuin sopimusta suorista sijoituksista unionin ja kyseisen kolmannen valtion välillä ei ole. Sitä vastoin heti kun tällainen unionin ja kyseisen kolmannen valtion välinen sopimus tulee voimaan tämä valtuutus lakkaa olemasta.
- 251 Näin ollen sellaiset väitteet eivät voi menestyä, joiden mukaan jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus toteuttaa unionin tekemään sopimukseen sisältyvien, ulkomaisia suoria sijoituksia koskevien sitoumusten voimaantulon jälkeen toimia, joilla määritetään, mitä jäsenvaltioiden saman kolmannen valtion kanssa aiemmin tekemiin kahdenvälisiin sopimuksiin sisältyville, näitä sijoituksia koskeville sitoumuksille tapahtuu.
- 252 Edellä esitetystä seuraa, että suunnitellun sopimuksen 9.10 artikla kuuluu tämän sopimuksen yhdeksännen luvun A jakson muiden määräysten tavoin unionin yksinomaiseen toimivaltaan siltä osin kuin mainittu artikla koskee jäsenvaltioiden ja Singaporen tasavallan välisiin kahdenvälisiin sijoitussopimuksiin sisältyviä sitoumuksia, jotka liittyvät ulkomaisiin suoriin sijoituksiin.
- 253 Koska suunnitellun sopimuksen liitteestä 9-D käy ilmi, että useat jäsenvaltiot ovat ennen unioniin liittymistään tehneet kahdenvälisen sijoitussopimuksen Singaporen tasavallan kanssa, on täsmennettävä, että SEUT 351 artikla, jonka sanamuodon mukaan ”perussopimusten määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa ennen 1 päivää tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta”, ei ole esteenä edellä esitetylle toteamukselle.
- 254 Tältä osin on muistutettava, että SEUT 351 artiklassa pyritään mahdollistamaan jäsenvaltioille niiden oikeuksien kunnioittaminen, joita kolmansilla valtioilla on kansainvälisen oikeuden mukaisesti näiden aikaisempien sopimusten nojalla (ks. ETY 234 ja EY 307 artiklasta, joiden keskeinen sanamuoto toistetaan SEUT 351 artiklassa, tuomio 14.10.1980, Burgoa, 812/79, EU:C:1980:231, 8 kohta; tuomio 4.7.2000, komissio v. Portugali, C-84/98, EU:C:2000:359, 53 kohta ja tuomio 3.3.2009, komissio v. Itävalta, C-205/06, EU:C:2009:118, 33 kohta). Käsiteltävässä asiassa ei kuitenkaan ole syytä mahdollistaa jäsenvaltioille sellaisten oikeuksien kunnioittamista, joita Singaporen tasavalta haluaa jatkossa saada kyseessä olevien kahdenvälisen sopimusten nojalla. Suunnitellun sopimuksen 9.10 artiklasta nimittäin käy ilmi, että tämä kolmas valtio toivoo näiden kahdenvälisen sopimusten päättyvän heti suunnitellun sopimuksen voimaantulon jälkeen.

- 255 Vaikka kaikista edellä esitetyistä toteamuksista seuraa, että unioni tulee jäsenvaltioiden sijaan siltä osin kuin on kyse kansainvälisistä sitoumuksista, jotka on tehty ulkomaisten suorien sijoitusten kaltaisilla aloilla, jotka kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, on kuitenkin niin, että suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jakson versiossa, joka unionin tuomioistuimelle toimitettiin tämän lausuntomenettelyn yhteydessä, tämän sopimuksen 9.10 artikla koskee myös sitoumuksia, jotka voivat jäsenvaltioiden ja Singaporen tasavallan välisissä kahdenvälisissä sijoitussopimuksissa koskea muita kuin suoria sijoituksia.
- 256 Kaikista tämän lausunnon 245–255 kohdassa esitetyistä syistä väite, jonka mukaan unionin tekemässä sopimuksessa ei voi olla suunnitellun sopimuksen 9.10 artiklan kaltaista määräystä, koska se kuuluu jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan, ei voi menestyä. Päinvastoin tämän 9.10 artiklan hyväksymistä koskeva unionin toimivalta vastaa luonteeltaan sitä toimivaltaa, josta on lausuttu tämän lausunnon 243 kohdassa tarkasteltaessa suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jakson muiden määräysten hyväksymistä.

Toimivalta hyväksyä suunnitellun sopimuksen institutionaaliset määräykset

Tiedonvaihto, ilmoitukset, tarkastukset, yhteistyö, sovittelu ja päätöksentekovalta

- 257 Suunnitellussa sopimuksessa määrätään useista tiedonvaihtoa, ilmoituksia, tarkastuksia, yhteistyötä ja sovittelua koskevista velvollisuuksista ja menettelyistä sekä päätöksentekovalasta. Siinä otetaan tässä tarkoituksessa käyttöön erityinen institutionaalinen kehys, joka muodostuu kauppakomiteasta ja siihen liitetyistä neljästä erikoistuneesta komiteasta, jotka ovat tavarakauppakomitea, terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä komitea, tullikomitea ja palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevä komitea. Kauppakomitean perustamisesta määrätään tämän sopimuksen 17.1 artiklassa ja erikoistuneiden komiteoiden perustamisesta sen 17.2 artiklassa.
- 258 Kyseisen sopimuksen tavarakauppaa koskevan toisen luvun 2.11 artiklassa asetetaan molemmille osapuolille velvollisuus ilmoittaa vientilisensoinnin menettelytavoistaan tavarakauppakomitealle, ja siinä vahvistetaan menettelytavat, joiden mukaisesti toisen osapuolen tuonti- tai vientilisensoinnin menettelytapoja koskeviin tietopyyntöihin tulee vastata.
- 259 Lisäksi suunnitellun sopimuksen 2.13 ja 2.15 artiklan mukaisesti tämä erikoistunut komitea kokoontuu osapuolen tai kauppakomitean pyynnöstä, seuraa tämän luvun täytäntöönpanoa ja voi tehdä päätöksellä muutoksia sen liitteisiin.
- 260 Suunnitellun sopimuksen kolmannen luvun, joka koskee kaupan suojakeinoja, 3.2, 3.7 ja 3.11 artiklassa vahvistetaan menettelysäännöt polkumyynnin vastaisten toimenpiteiden, tasoitustoimenpiteiden ja suojoitoimenpiteiden vahvistamiseksi. Saman sopimuksen 3.12 ja 3.13 artiklassa edellytetään kuulemisia tällaisten toimenpiteiden soveltamisesta.
- 261 Suunnitellun sopimuksen neljännen luvun, joka koskee kaupan teknisiä esteitä, 4.4–4.11 artiklassa määrätään tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä standardoinnin ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin alalla markkinoille pääsyn helpottamiseksi. Sopimuksen 4.12 artiklassa määrätään, että tavarakauppakomitean päätöksellä osapuolet voivat hyväksyä kaikki tämän neljännen luvun tarvittavat täytäntöönpanotoimenpiteet.
- 262 Suunnitellun sopimuksen viidennen luvun, jossa on kyse terveys- ja kasvinsuojelutoimista, 5.8 ja 5.9 artiklassa määrätään menettelytavoista, joiden mukaisesti osapuoli voi toiselta osapuolelta peräisin olevien tavaroiden maahantuojan ominaisuudessaan tehdä tarkastuskäyntejä tämän viimeksi mainitun luo tai vaatia siltä tietoja.

- 263 Lisäksi tämän sopimuksen 5.10 artiklassa otetaan käyttöön yhteistyötä ja hyväksyntää koskevia sääntöjä siltä osin kuin on kyse sellaisten alueiden määrittämisestä, jotka kuvastavat siellä esiintyvien eläinten ja kasvien terveyttä. Tässä määräyksessä kuvaillaan tehtävät, jotka terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevän komitean on tältä osin suoritettava. Muut tämän komitean tehtävät luetellaan sopimuksen 5.15 ja 5.16 artiklassa.
- 264 Suunnitellun sopimuksen 5.11 ja 5.12 artiklassa määrätään tiedonvaihtoa ja ilmoituksia koskevista velvollisuuksista.
- 265 Suunnitellun sopimuksen kuudennen luvun, joka koskee tullimenettelyitä ja kaupan helpottamista, 6.3, 6.4 ja 6.11 artiklassa asetetaan osapuolille velvollisuus valvoa, että niiden viranomaiset tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja muun muassa tullausarvon määrittämisen osalta. Sopimuksen 6.17 artiklassa vahvistetaan lisäksi tullikomitean tehtävät ja sallitaan osapuolille tiettyjen päätösten tekeminen tässä komiteassa.
- 266 Suunnitellun sopimuksen 7.7 artiklassa määrätään yhteistyöstä uusiutuvan energian tuotantoa koskevan seitsemännen luvun puitteissa ja mahdollisuudesta tehdä kauppakomiteassa täytäntöönpanoa koskevia päätöksiä.
- 267 Tämän sopimuksen kahdeksannen luvun, joka koskee palvelukauppaa, sijoittautumista ja sähköistä kauppaa, 8.16 artiklassa määrätään, että unionin ja Singaporen toimivaltaiset viranomaiset laativat ammattipätevyysien vastavuoroista tunnustamista koskevan yhteisen suosituksen ja toimittavat sen palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevälle komitealle. Tässä luvussa määrätään myös yhteistyöstä televiestintäpalveluiden (8.48 artikla) ja sähköisen kaupan (8.61 artikla) alalla.
- 268 Suunnitellun sopimuksen 9.4 artiklan 3 kohdassa määrätään, että osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä sopia, että tietyn tyyppisiä toimenpiteitä voidaan saman artiklan 2 kohdassa lueteltujen toimenpiteiden tavoin pitää sen velvollisuuden laiminlyönteinä, jonka mukaan tämän sopimuksen yhdeksännen luvun soveltamisalaan kuuluvia sijoituksia on kohdeltava kohtuullisella ja oikeudenmukaisella tavalla.
- 269 Suunnitellun sopimuksen 10.18–10.20 artiklassa määrätään neuvotteluista, joita palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevässä komiteassa voidaan käydä, ja päätöksistä, joita se voi tehdä asioissa, joita säännellään julkisia hankintoja koskevassa kymmenennessä luvussa.
- 270 Saman sopimuksen yhdennentoista luvun, joka koskee teollis- ja tekijänoikeuksia, 11.8 artiklassa määrätään tekijänoikeuksien yhteisvalvontajärjestöjen välisestä yhteistyöstä. Kyseisen sopimuksen 11.23 artiklassa myönnetään kauppakomitealle valtuudet tehdä päätöksiä, ja sen 11.51 ja 11.52 artiklassa asetetaan osapuolille velvollisuus tietojen vaihtamiseen.
- 271 Suunnitellun sopimuksen kahdennessatoista luvussa, joka koskee kilpailua ja siihen liittyviä seikkoja, määrätään osapuolten lainvalvonnan yhteistyöstä (12.11 artikla) ja kuulemisvelvollisuudesta silloin, kun toinen osapuoli sitä pyytää (12.13 artikla).
- 272 Suunnitellun sopimuksen 13.15 artiklassa otetaan käyttöön osapuolten velvollisuus nimetä yksikkö, joka toimii toisen osapuolen yhteyspisteenä kauppaa ja kestävää kehitystä koskevan kolmannentoista luvun täytäntöönpanoa varten. Siinä määrätään myös kauppaa ja kestävää kehitystä käsittelevän lautakunnan perustamisesta tämän täytäntöönpanon valvomista varten. Saman luvun 13.16 artiklassa täsmennetään yhteyspisteelle ja lautakunnalle kuuluvat tehtävät siinä tapauksessa, että osapuolet ovat eri mieltä kyseisen luvun piiriin kuuluvassa asiassa. Tämän luvun 13.17 artiklassa lisätään, että jos kyseinen lautakunta ei saa onnistuneesti käsiteltyä tällaista erimielisyyttä, on asiantuntijajaneelin tarkasteltava sitä. Tässä samassa artiklassa määrätään tätä tarkastelemista koskevista menettelysäännöistä.

- 273 Suunnitellun sopimuksen kolmannentoista luvun muissa määräyksissä määrätään useista yhteistyön ja tiedonvaihdon keinoista työntekijöiden suojelua (13.4 artikla) ja ympäristönsuojelua (13.7 ja 13.10 artikla) koskevista asioista.
- 274 Suunnitellun sopimuksen kuudennestoista luvussa määrätään sovittelujärjestelmästä. Sopimuksen 13.16 artiklan mukaisesti sopimuksen kolmannentoista lukuun ei sovelleta tätä mekanismia. Kyseisessä kuudennestoista luvussa mahdollistetaan sitä vastoin, että osapuolet etsivät yhteisesti sovittavaa ratkaisua tapauksissa, joissa osapuolilla on eriäviä näkökantoja suunnitellun sopimuksen toisesta kahdenteentoista luvusta.
- 275 Tämän lausunnon 257–274 kohdassa mainituissa määräyksissä ja mekanismeissa pyritään varmistamaan suunnitellun sopimuksen aineellisten määräysten tehokkuus ottamalla käyttöön lähinnä organisaatorakenne, yhteistyön keinoja, tiedonvaihtoa koskevia velvollisuuksia ja tiettyjä päätöksentekovaltuuksia.
- 276 Oikeuskäytännössä on jo katsottu, että kansainvälisten sitoumusten tekemistä koskevaan unionin toimivaltaan kuuluu toimivalta liittää niihin sitoumuksiin institutionaalisia määräyksiä. Sillä, että niitä on sopimuksessa, ei ole vaikutusta sopimuksen tekemistä koskevan toimivallan luonteeseen. Nämä määräykset ovat nimittäin luonteeltaan liitännäisiä, ja ne kuuluvat siis samaan toimivaltaan kuin aineelliset määräykset, joihin ne on liitetty (ks. vastaavasti mm. lausunto 1/76 (Euroopan sisävesiliikenteen seisontarahaston perustamista koskeva sopimus), 26.4.1977, EU:C:1977:63, 5 kohta; lausunto 1/78 (Kansainvälinen luonnonkumisopimus), 4.10.1979, EU:C:1979:224, 56 kohta ja tuomio 22.10.2013, komissio v. neuvosto, C-137/12, EU:C:2013:675, 70 ja 71 kohta).
- 277 Koska tästä lausunnosta käy ilmi, että kaikki suunnitellun sopimuksen toisesta kahdeksanteen luvun ja kymmenennestä kolmannentoista luvun aineelliset määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, tämän lausunnon 258–269 ja 269–273 kohdassa tarkoitettujen määräysten kuuluvat myös siihen tämän lausunnon edellisessä kohdassa esitetystä syystä. Sama koskee myös suunnitellun sopimuksen seitsemättötoista lukua siltä osin kuin se koskee tavarakauppakomiteaa, terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevää komiteaa ja tullikomiteaa.
- 278 Suunnitellun sopimuksen 9.4 artiklan 3 kohta, johon viitataan tämän lausunnon 268 kohdassa, on osa tämän sopimuksen yhdeksännen luvun A jaksoa, ja siihen sovelletaan siis tämän lausunnon 243 ja 244 kohdassa esitettyjä toteamuksia.
- 279 Suunnitellun sopimuksen sovittelujärjestelmää koskeva kuudestoista luku ja sopimuksen seitsemännentoista luvun muut kuin tavarakauppakomiteaa, terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevää komiteaa ja tullikomiteaa koskevat institutionaaliset määräykset ja loppumääräykset liittyvät muun muassa tämän sopimuksen yhdeksännen luvun A jaksoon, eikä unioni voi tehdä niitä yksin tämän lausunnon 243 ja 244 kohdassa mainituista syistä. Sama koskee suunnitellun sopimuksen ensimmäistä lukua, koska siinä ilmoitetaan tämän sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet kokonaisuudessaan ja koska se koskee siis muun muassa sopimuksen yhdeksännen luvun A jaksoa.

Avoimuus

- 280 Suunnitellun sopimuksen neljännessätoista luvussa, jonka otsikko on ”Avoimuus”, vahvistetaan sääntöjä, joita sovelletaan tämän sopimuksen muissa luvuissa tarkoitettuihin aloihin, jollei näissä luvuissa olevista tarkemmista määräyksistä muuta johdu avoimuutta koskevista asioista.
- 281 Neljäntoista lukuun sisältyvillä sitoumuksilla osapuolet varmistavat ensinnäkin, että yleisesti sovellettavat toimenpiteet, jotka liittyvät johonkin suunniteltuun sopimukseen kuuluvaan seikkaan, ovat selkeitä ja helposti saatavia ja että tällaisen toimenpiteen julkaisemisen ja voimaantulon välissä on oltava riittävästi aikaa (14.3 artikla). Tämän jälkeen ne sitoutuvat helpottamaan viestintää kaikissa

tämän sopimuksen piiriin kuuluvissa kysymyksissä nimeämällä yhteyspisteitä ja vastaamalla tietynlaisiin tiedusteluihin (14.4 artikla). Lopuksi ne varmistavat, että kaikissa kyseisen sopimuksen yhteydessä käytävissä menettelyissä, jotka vaikuttavat toisen osapuolen henkilöiden, tavaroiden tai palveluiden intresseihin, noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita ja että näihin menettelyihin voidaan hakea muutosta puolueettomassa ja riippumattomassa tuomioistuimessa (14.5–14.7 artikla).

- 282 Näitä sitoumuksia sovelletaan toimenpiteisiin, jotka osapuolet toteuttavat suunnitellun sopimuksen toisesta kolmanteentoista luvussa tarkoitetuilla toimialoilla. Niihin liitetyillä avoimuutta koskevilla säännöillä pyritään varmistamaan näiden lukujen aineellisten määräysten tehokkuus. Nämä säännöt ovat siis luonteeltaan liitännäisiä ja kuuluvat samaan toimivaltaan kuin kyseiset aineelliset määräykset. Koska nämä aineelliset määräykset kuuluvat tämän lausunnon 243 kohdassa todetulla tavalla toimivaltaan, jonka unioni jakaa jäsenvaltioiden kanssa, unioni ei voi yksin hyväksyä suunnitellun sopimuksen neljäntoista lukua.
- 283 Sitä vastoin erityiset avoimuussäännöt, joista määrätään vain yhtä suunnitellun sopimuksen toisesta kahdeksanteen ja kymmenennestä kolmanteentoista lukua varten, kuten tämän sopimuksen 4.8, 6.15, 8.17, 8.45, 12.9 ja 13.3 artiklaan sisältyvät säännöt, kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan.
- 284 Koska tietyt jäsenvaltiot ovat väittäneet, että kyseiset avoimuussäännöt kuuluvat vain jäsenvaltioille hallinto- ja oikeudenkäyntimenettelyä koskevissa asioissa kuuluvaan toimivaltaan siltä osin kuin niissä veloitetaan unionissa toimivat viranomaiset, jäsenvaltioiden viranomaiset mukaan lukien, noudattamaan hyvän hallinnon ja tehokkaan oikeussuojan periaatteita, on riittävää todeta, että suunnitellun sopimuksen neljäntoista lukuun ja tämän lausunnon edellisessä kohdassa mainittuihin määräyksiin sisältyvissä säännöissä ei ole sitoumusta, joka koskisi jäsenvaltioiden hallinnollista tai tuomioistuinrakennetta, vaan ne kuvastavat sitä seikkaa, että sekä unionin että jäsenvaltioiden on tämän sopimuksen soveltamisen yhteydessä noudatettava unionin yleisiä periaatteita ja perusoikeuksia, kuten hyvän hallinnon ja tehokkaan oikeussuojan periaatteita. Neljäntoista luvun ei siis voida katsoa loukkaavan yksin jäsenvaltioille kuuluvaa toimivaltaa.

Riitojen ratkaisu

– Sijoittajan ja valtion välinen riitojen ratkaisu

- 285 Suunnitellun sopimuksen 9.11 artiklan 1 kohdan mukaan sen yhdeksännen luvun B jaksossa otetaan käyttöön riitojenratkaisujärjestelmä, jota sovelletaan ”yhden osapuolen kantajan ja toisen osapuolen välisiin riitoihin, jotka koskevat kohtelua, jonka väitetään rikkovan A jakson (Sijoitusten suoja) määräyksiä ja aiheuttavan menetyksiä tai vahinkoa kantajalle tai sen paikallisesti sijoittautuneelle yhtiölle”.
- 286 Sopimuksen 9.11 artiklan 2 kohdan a ja e alakohdasta käy ilmi, että tällaisten riitojen osapuolina voivat olla paitsi unioni myös unionin jäsenvaltiot vastaajan ominaisuudessa siitä riippumatta, onko unioni nimennyt ne vastaajaksi kyseisen sopimuksen 9.15 artiklan 2 kohdan mukaisesti tai onko ne nimettävä vastaajaksi saman sopimuksen 9.15 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
- 287 Jos riitaa ei voida ratkaista sovintoratkaisulla tai neuvotteluilla suunnitellun sopimuksen 9.12 tai 9.13 artiklan mukaisesti, asianomainen sijoittaja voi ilmoittaa sopimuksen 9.15 artiklan mukaisesti aikomuksestaan käyttää välimiesmenettelyä. Saman sopimuksen 9.16 artiklan 1 kohdassa määrätään, että kolmen kuukauden kuluttua tämän ilmoituksen päiväyksestä sijoittaja voi ”toimittaa kanteen johonkin [tässä artiklassa mainituista] riitojenratkaisujärjestelmistä”.
- 288 Suunnitellun sopimuksen 9.16 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että saman artiklan 1 kohta ”merkitsee vastaajan suostumista siihen, että kanne toimitetaan – – välimiesmenettelyyn”.

- 289 Sopimuksen 9.17 artiklassa luetellaan kaikki edellytykset, joiden on täyttyvä, jotta riita voidaan saattaa välimiesmenettelyyn. Tämän artiklan 1 kohdan f alakohdan sanamuodon mukaan yksi näistä edellytyksistä on, että kantaja ”peruu kaikki [vireillä olevat] kanteet, jotka on toimitettu kotimaiseen tuomioistuimeen ja jotka koskevat samaa kohtelua, jonka väitetään rikkovan A jakson (Sijoitusten suoja) määräyksiä”.
- 290 Unionin tuomioistuimen tehtävänä on lausua tällaisen riitojenratkaisujärjestelmän käyttöön ottamista koskevan toimivallan luonteesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän lausunnon 30 kohdassa todettua. Vaikka suunnitellussa sopimuksessa ei suljeta pois – kuten sen 9.17 artiklasta käy ilmi – mahdollisuutta, että singaporelaisen sijoittajan ja jäsenvaltion välinen riita voidaan saattaa kyseisen jäsenvaltion tuomioistuihin, kyseessä on kuitenkin pelkkä mahdollisuus, jota koskeva harkintavalta kuuluu kantajalle.
- 291 Kantaja voi nimittäin päättää suunnitellun sopimuksen 9.16 artiklan mukaisesti kyseisen riidan saattamisesta välimiesmenettelyyn ilman, että kyseinen jäsenvaltio voi vastustaa sitä, koska sen tältä osin antama suostumus katsotaan saaduksi kyseisen sopimuksen 9.16 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- 292 Tällainen järjestelmä, jossa riidat eivät kuulu jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaan, ei voi olla luonteeltaan vain liitännäinen tämän lausunnon 276 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla, eikä sitä näin ollen voida ottaa käyttöön ilman jäsenvaltioiden suostumusta.
- 293 Tästä seuraa, että suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun B jakson hyväksyminen ei kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan vaan se kuuluu unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.
- Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen
- 294 Suunnitellun sopimuksen viidennentoista luvun tavoitteena on välttää ja ratkaista osapuolten väliset mahdolliset erimielisyydet. Suunnitellun sopimuksen 15.2 artiklan mukaan tätä lukua sovelletaan ”kaikkiin tämän sopimuksen määräysten tulkintaan ja soveltamiseen liittyviin riitoihin, jollei toisin nimenomaan määrätä”.
- 295 Kuten tämän lausunnon 154 kohdassa todetaan, suunnitellun sopimuksen viidennessätoista luvussa määrättyä riitojenratkaisujärjestelmää ei sovelleta sen kolmanteentoista lukuun. Sitä vastoin tätä järjestelmää voidaan soveltaa osapuolten välillä sellaisten riitojen ratkaisemiseen, jotka koskevat muun muassa suunnitellun sopimuksen toisesta kahdenteentoista luvun tulkitsemista ja soveltamista.
- 296 Suunnitellun sopimuksen 15.4 artiklassa määrätään, että jos osapuolet eivät onnistu ratkaisemaan riitaa neuvottelujen avulla, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista. Sopimuksen 15.19 artiklan sanamuodon mukaan kaikki välimiespaneelin tuomiot sitovat osapuolia.
- 297 Sopimuksen 15.21 artiklassa täsmennetään, että valituksen tehnyt osapuoli voi jättää aloittamatta tämän riitojenratkaisumenettelyn aloittamalla sen sijaan riitojenratkaisumenettelyn WTO:n puitteissa; kun menettely on aloitettu jommankumman täten käytettävissä olevan riitojenratkaisumenettelyn mukaisesti, ei samaa toimenpidettä koskevaa menettelyä voida aloittaa toisessa järjestelmässä.
- 298 Siltä osin kuin on kyse unionin toimivallasta hyväksyä tämä viidestoista luku, heti aluksi on muistutettava, että unionin toimivaltaan kansainvälisiä suhteita koskevista asioista ja sen kelpoisuuteen tehdä kansainvälisiä sopimuksia sisältyy pakostakin valta alistua päätöksiin, joita tällaisten sopimusten nojalla perustettu tai nimetty tuomioistuin antaa sopimusten määräysten tulkinnasta ja soveltamisesta (lausunto 1/91 (ETA-sopimus – I), 14.12.1991, EU:C:1991:490, 40 ja 70 kohta; lausunto 1/09 (Sopimus yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamisesta), 8.3.2011, EU:C:2011:123, 74 kohta ja lausunto 2/13 (Euroopan unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen), 18.12.2014, EU:C:2014:2454, 182 kohta).

- 299 Samalla tavalla kansainvälisten sopimusten tekemistä koskevaan unionin toimivaltaan kuuluu välttämättä mahdollisuus alistua sellaisen elimen päätöksiin, joka ei ole muodollisesti tuomioistuimien mutta joka olennaisilta osin toimii tuomiovaltaan liittyvissä tehtävissä, kuten riitojenratkaisuelin, joka perustettiin WTO:n perustamissopimuksen puitteissa.
- 300 Kuten tämän lausunnon 30 kohdassa todetaan ja 290 kohdassa muistutetaan, tässä lausuntomenettelyssä ei ole kysymys siitä, ovatko suunnitellun sopimuksen määräykset yhteensopivia unionin oikeuden kanssa.
- 301 Näin ollen – toisin kuin tämän lausunnon 298 kohdassa mainituissa lausuntomenettelyissä – ei ole aiheellista tarkastella, täyttääkö suunnitellun sopimuksen viidennestätoista luvussa määrätty riitojenratkaisujärjestelmä näissä muissa lausunnoissa esitetyt kriteerit, muun muassa unionin oikeuden autonomian kunnioittamista koskevan kriteerin.
- 302 Koska tämän sopimuksen viidestoista luku koskee unionin ja Singaporen tasavallan välisiä riitoja, joissa on kyse kyseisen sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta, ei tämä lausunto koske myöskään kysymystä unionin tuomioistuimen toimivallasta ratkaista unionin sisäisiä riitoja, joissa on kyse unionin oikeuden tulkinnasta (ks. mm. tästä toimivallasta tuomio 30.5.2006, komissio v. Irlanti (MOX-laitos), C-459/03, EU:C:2006:345, 132 kohta ja lausunto 1/09 (Sopimus yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamisesta), 8.3.2011, EU:C:2011:123, 78 kohta).
- 303 Tässä menettelyssä on riittävää todeta, että tässä luvussa määrätty riitojenratkaisujärjestelmä on osa suunnitellun sopimuksen aineellisten määräysten institutionaalisia puitteita. Koska tämä järjestelmä koskee unionin ja Singaporen tasavallan välisiä riitoja, se ei – toisin kuin suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun B jaksossa määrätty sijoittajien ja valtioiden välisten riitojen ratkaisujärjestelmä – voi johtaa siihen, etteivät riidat kuulu jäsenvaltioiden tai unionin tuomioistuinten toimivaltaan. Näissä olosuhteissa sovelletaan tämän lausunnon 276 kohdassa mainittua oikeuskäytännössä vahvistettua sääntöä.
- 304 Riidoissa, joita säännellään mainitulla viidennestätoista luvulla, voi olla kyse muun muassa suunnitellun sopimuksen yhdeksännen luvun A jakson määräyksistä. Näin ollen tämän lausunnon 243 ja 244 kohdassa esitetyistä syistä unioni ei yksin voi hyväksyä kyseistä viidettätoista lukua.

Vastaus lausuntopyyntöön

- 305 Kaikesta edellä esitetyistä seuraa, että suunniteltu sopimus kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan lukuun ottamatta seuraavia määräyksiä, jotka kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan:
- tämän sopimuksen yhdeksännen luvun (Sijoitukset) A jakson (Sijoitusten suoja) määräykset siltä osin kuin ne liittyvät muihin kuin suoriin sijoituksiin unionin ja Singaporen tasavallan välillä
 - tämän yhdeksännen luvun B jakson (Sijoittajan ja valtion välisten riitojen ratkaisu) määräykset ja
 - tämän sopimuksen ensimmäisen luvun (Tavoitteet ja yleiset määritelmät), neljännen luvun (Avoimuus), viidennen luvun (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen), kuudennen luvun (Sovittelujärjestelmä) ja seitsemännen luvun (Institutionaaliset, yleiset ja loppumääräykset) määräykset siltä osin kuin ne liittyvät kyseisen yhdeksännen luvun niihin määräyksiin, jotka kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

Näin ollen unionin tuomioistuin (täysistunto) on antanut seuraavan lausunnon:

Euroopan unionin ja Singaporen tasavallan välinen vapaakauppasopimus kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan lukuun ottamatta seuraavia määräyksiä, jotka kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan:

- tämän sopimuksen yhdeksännen luvun (Sijoitukset) A jakson (Sijoitusten suoja) määräykset siltä osin kuin ne liittyvät muihin kuin suoriin sijoituksiin unionin ja Singaporen tasavallan välillä
- tämän yhdeksännen luvun B jakson (Sijoittajan ja valtion välisten riitojen ratkaisu) määräykset ja
- tämän sopimuksen ensimmäisen luvun (Tavoitteet ja yleiset määritelmät), neljännen luvun (Avoimuus), viidennen luvun (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen), kuudennen luvun (Sovittelujärjestelmä) ja seitsemännen luvun (Institutionaaliset, yleiset ja loppumääräykset) määräykset siltä osin kuin ne liittyvät kyseisen yhdeksännen luvun niihin määräyksiin, jotka kuuluvat unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

Lenaerts Tizzano Silva de Lapuerta

Ilešič Bay Larsen von Danwitz

da Cruz Vilaça Juhász Berger

Prechal Vilaras Regan

Rosas Borg Barthet Malenovský

Bonichot Arabadjiev Toader

Šváby Jarašiūnas Fernlund

Vajda Bildgen Jürimäe

Lycourgos

Annettiin Luxemburgissa 16 päivänä toukokuuta 2017.

Kirjaaja Presidentti

A. Calot Escobar K. Lenaerts